

Espen Antonsen

Toppidrett og utdanning - et kontrollert kaos

En kvalitativ studie om kombinasjonen toppidrett og utdanning.

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for kroppsøving og pedagogikk
Norges idrettshøgskole, 2015

Sammendrag

Masteroppgaven i idrettsvitenskap er skrevet ved Norges idrettshøgskole under seksjonen for kroppsøving og pedagogikk. Oppgavens tema er toppidrett og utdanning. Bakgrunnen for det valgte temaet er min egen undring over spørsmål som angår muligheter, dilemmaer og problemer ved å kombinere toppidrett og utdanning. Min interesse for temaet er blitt stimulert gjennom debatter i media, og av nære venner som sto ovenfor valget mellom å satse på idretten, eller å kombinere satsingen med utdanning. Jeg har i den forbindelse valgt å undersøke hvordan et utvalg utdanningsinstitusjoners strategier, planer og erfaringer vil være med på å belyse fenomenet toppidrett og utdanning.

I den metodiske tilnærmingen er det benyttet fire kvalitative intervju av ansatte ved fire ulike utdanningsinstitusjoner. Oppgaven har et sosialkonstruktivistisk perspektiv som utgangspunkt, med en diskursinspirert analyse av deltakernes uttalelser.

Det kommer i oppgaven frem fem temaer/diskurser, hvor de har fått navn: «*Du skal få bruke 10 år på å fullføre*», «*Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset*», «*Du må gå ned på noen krav*», «*Det er en kontrakt som vi har laget*» og «*Den ruller og går*» - *et kontrollert kaos*.

Det kommer frem i oppgaven at institusjonene stort sett har en positiv holdning til at det skal tilrettelegges for kombinasjonen toppidrett og utdanning. Til tross for dette blir det presisert at tilretteleggingen ikke må gå på bekostning av kunnskapen som skal tilegnes gjennom studiet. Institusjonene som er med i oppgaven uttrykker seg på tilnærmet like måter om temaet i oppgaven, hvor det også kommer frem at Olympiatoppen er blitt tilegnet en sentral rolle i hvordan tilretteleggingen skjer på utdanningsinstitusjonene.

I lys av teori og tidligere forskning kommer det frem at makt og ressurser er sentralt i hvordan det blir tilrettelagt. Samtidig, gjennom et sosialkonstruktivistisk perspektiv ser man at fenomenet toppidrett og utdanning vil være i kontinuerlig utvikling med samfunnet fenomenet er skapt i.

Nøkkelord: Toppidrett, utdanning, tilrettelegging, sosialkonstruktivisme, diskurs.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	6
1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn for prosjektet.....	7
1.2 Problemstilling	8
1.3 Tidligere forskning	9
2. Oppgavens samfunnsmessige kontekst	12
2.1 Universitets- og høskoleloven.....	13
2.2 Toppidrettsbegrepet	13
3. Teori	15
3.1 Sosialkonstruktivisme	15
3.1.1 En kritisk innstilling overfor «selvfølgelig viten»	16
3.1.2 Historisk og kulturell spesifisitet	16
3.1.3 Sammenheng mellom viten og sosiale prosesser	17
3.1.4 Sammenheng mellom viten og sosial handling	17
3.2 Diskursanalyse	18
3.3 Makt	20
4. Metode	23
4.1 Valg av metode	23
4.2 Intervju	24
4.3 Intervjuguide	26
4.4 Gjennomføring av intervjuene	27
4.5 Utvalg	28
4.6 Forskerrollen i intervjuene	29
4.7 Forskerrollen i analysen	30
4.7.1 Transkripsjon	31
4.8 Etikk	33

4.9	Strategi i analyse	34
5.	Analyser	36
5.1	«Du skal få bruke 10 år på å fullføre»	36
5.2	«Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset»	41
5.3	«Du må gå ned på noen krav»	45
5.4	«Det er en kontrakt som vi har laget»	56
5.5	«Den ruller og går» – Et kontrollert kaos	61
6.	Avslutning.....	68
6.1	Oppsummering.....	68
6.2	Hvordan kan oppgaven benyttes videre?	70
6.3	Reliabilitet og validitet.....	70
6.3.1	Reliabilitet	71
6.3.2	Validitet	72
6.4	Tanker om videre forskning	72
7.	Referanser	74
8.	Vedlegg	78

Forord

Det er godt, men samtidig en spesiell følelse å sette sluttstrek for et prosjekt jeg nå har jobbet med i over ett år. Etter å ha studert i fem år, har høydepunktet vært de to siste årene som masterstudent ved Norges idrettshøgskole. Det er blitt benyttet mye tid på kontoret, hvorav noen arbeidstimer har vært svært effektive og morsomme, mens noen har vært langt mindre flittige. Med meg i prosessen har jeg hatt flere gode støttespillere, som jeg nå er blitt skyldig i å gi en stor takk.

Først vil jeg takke min veileder, professor Gunn Engelsrud, et arbeidsjern uten like. Du har alltid stilt opp med gode samtaler og tilbakemeldinger, og gitt meg håp da jeg trengte det som mest. Jeg setter stor pris på tiden du har satt av til meg, og jeg ser nå at oppgaven hadde sett ganske annerledes ut hadde det ikke vært for din hjelp. Tusen takk for all hjelp.

Jeg vil også takke mine fire deltakere som sa seg villige til å stille til intervju. Oppgaven kunne aldri ha blitt til om det ikke hadde vært for dere.

Min familie fortjener også en stor takk. Dere har alltid støttet meg gjennom prosessen, til tross for at dere antakelig ikke har hatt fullstendig oversikt over hva det er jeg har holdt på med. Dere fortjener uansett en stor takk.

Jeg ønsker mot slutten å takke alle mine medstudenter og venner som har bidratt til mange gode, så vel som dårlige samtaler gjennom året. Jeg vil rette en ekstra takk til min gode venn og medstudent Christer, hvor frustrasjon, glede og latter har blitt delt mangt en kveld. Jeg ønsker også å rette en stor takk til Amalie, som har bidratt med korrekturlesing og lyttet til syting på et nivå jeg ikke kan forestille meg. En stor takk rettes til dere alle.

Oslo, mai 2015

Espen Antonsen

1. Innledning

Jeg har valgt å rette fokuset inn mot toppidrett og utdanning. Toppidrettens posisjon i samfunnet er et mye debattert tema, da både i medier og blant fagpersoner innenfor skole og idrett. Innledningsvis vil jeg introdusere mine faglige og personlige begrunnelser for oppgaven, og hvordan problemstillingen ble utviklet.

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Idrett er et aktuelt tema i dagens samfunn, da både i media, hos de sentrale styringsmakter så vel som hos menigmann. I følge Neumann & Steen-Johnsen (2009) er omlag 74,4 prosent av den norske befolkningen aktive med en form for organisert eller uorganisert idrett. Spesielt de siste 30 årene har mangfoldet av de som er aktive i idretten økt betraktelig. Videre påpeker Neumann og Steen-Johnsen (2009) at siden et så stort mangfold av befolkningen velger å benytte sin fritid på idrett, vil det ikke være urimelig å si at idrettsutøvelse har et potensial til å kunne kalles meningsfylt.

Idrett har ikke kun et potensiale for å kunne bli kalt meningsfylt, slik Neumann og Steen-Johnsen (2009) uttrykker det, men like fullt kan det være mange problemstillinger som gjør at idrett slutter å være meningsfylt. Et slikt «problem» kan, som også har vekket min interesse, være kombinasjonen toppidrett og utdanning. Temaet har ofte blitt synliggjort i media, hvor blant annet kjente idrettsprofiler har benyttet sterke ord om dette. Eksempelvis «*Vås å kombinere toppidrett og utdanning*» (Stormoen, 2012), «*Det er idioti å si at unge utøvere bør droppe utdanningen sin*» (Christiansen, 2012), og «*Jeg ser landslagsutøvere som leser mellom øktene, – De beste sover*» (Hjorthol, 2012). Dette er bare noen få av en rekke utsagn i mediene, som direkte er relatert til forholdet mellom toppidrett og utdanning.

Min interesse ble stimulert, både av utsagnene i media, men kanskje mest av at en nær venn av meg valgte å droppe ut av videregående for å satse fullt på idretten. Spørsmål som angår muligheter, dilemmaer og problemer med å kombinere toppidrett og utdanning er et omfattende tema, som angår enkeltutøvere så vel som samfunnet. EU – kommisjonen har også støttet et prosjekt kalt Athletes To Business (A2B). Dette prosjektet har til hensikt å fremme en «dualkarriere» for utøverne, hvor det fremgår at å satse på idrett ikke skal være en blindvei for toppidrettsutøverne (A2B, 2011).

Jeg har i min masteroppgave valgt å undersøke kombinasjonen toppidrett og utdanning, ved å rette fokuset mot hvordan institusjoners strategier, planer og erfaringer kan være med på å belyse forholdet toppidrett og utdanning. Jeg har personlig ikke bakgrunn som toppidrettsutøver, men var aktiv innenfor langrenn i yngre alder. Jeg har selv ikke hatt noen toppidrettsstatus, men har vært tett på personer som har hatt toppidrettsstatus. Gjennom disse har jeg fått innsikt i ulike sider i forholdet mellom toppidrett og utdanning – sett fra utøverens side. Da både på det prestasjonsfremmende og prestasjonshemmede for det akademiske og idrettslige.

1.2 Problemstilling

Med bakgrunn i innledningen og oppgavens forløp jeg valg å gi oppgaven følgende tittel:

«Toppidrett og utdanning – et kontrollert kaos: En kvalitativ studie om kombinasjonen toppidrett og utdanning»

Da jeg er interessert i å belyse fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning med hjelp av hvordan et utvalg utdanningsinstitusjoners planer, retningslinjer og erfaringer, har jeg formulert følgende problemstilling:

«Hvilke strategier, planer og erfaringer har et utvalg utdanningsinstitusjoner for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning?»

Videre har jeg valgt et underspørsmål til problemstillingen, som er:

«Hvordan kan slike strategier, planer og erfaringer belyse forholdet toppidrett og utdanning?»

Problemstillingene er ute etter å undersøkte hvilke strategier, planer og erfaringer et utvalg utdanningsinstitusjoner har for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen, samt å belyse forholdet/problematikken rundt kombinasjonen toppidrett og utdanning. Jeg legger ekstra vekt på å få frem hvordan avgjørelser og bestemmelser tas på av de ansvarlige på institusjonene. Videre hvordan institusjonene skal tilrettelegge for toppidrettsutøvere, hvorfor de mener at

utdanningsinstitusjonene skal det, og hvordan utdanningsinstitusjonene forholder seg til dette utad i samfunnet. Jeg har en forforståelse om at siden idrett og kanskje spesielt toppidretten er blitt tildelt en stor plass i samfunnet (Neumann og Steen-Johnsen, 2009), så kommer spørsmål om utøveres fremtid og utdanning opp som et tema. Som flere har vært inne på er det viktig å tilrettelegge for utdanning og utøveres totale situasjon slik at det ikke blir en «blindvei» å satse på idretten (A2B, 2011; Dawn, 2014; Dawn & Ian, 2010; Eide, 2012; Oliverson, 2013).

Oppgavens vitenskapelige forankring er innenfor samfunnsvitenskapen. Valg av en vitenskapelig forankring er både avhengig av, og har betydning for hva det er jeg søker informasjon om, samt vil det være med på å forklare hvordan jeg grunnleggende sett forstår feltet jeg opererer innenfor (Thagaard, 2013). Som tidligere nevnt ønsker jeg å belyse hvordan forholdet mellom toppidrett og utdanning kan forstås, noe jeg vil gjøre gjennom et case der jeg undersøker hvordan et utvalg institusjoner legger til rette for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idretten. Posisjonen jeg har valgt er en diskursinspirert analyse. Her tenkes det at menneskers forståelse av verden konstitueres gjennom språket i de kontekster mennesker tar del i. Diskursanalyse benyttes på flere måter og i flere fag, og blir ofte anvendt for å få frem det som blir «godkjent» av folk som «sant» gjennom språket (Jørgensen & Phillips, 1999). Jeg hevder også at en diskursinspirert analyse egner seg for å belyse problemstillingene på en god måte, da diskursanalysen egner seg godt til å få frem holdninger og det som ofte kan bli tatt for gitt da mennesker uttaler seg om, i mitt tilfelle, kombinasjonen toppidrett og utdanning.

1.3 Tidligere forskning

Jeg vil i denne delen av oppgaven presentere et utvalg av litteratur jeg finner relevant og aktuelt for min oppgave, og som gir et innblikk i noe av forskningen som finnes under feltet kombinasjonen toppidrett og utdanning. Mye av forskningen jeg har funnet mest relevant er internasjonale studier. Til tross for at forskningene er gjennomført utenfor Norge, finner jeg de relevante for situasjonen til utøvere i Norge. Studiene jeg har valgt indikerer en vinkling av dilemmaet unge utøvere står overfor og hvilke institusjoner som tilbyr dem utdanning. Jeg ønsker også å poengtere at det ikke er utført like mange studier som har en vinkling fra institusjonenes side, men til tross for det finner jeg studier med en vinkling fra utøveres side også relevante for å belyse temaet. Grunnen til

dette er også at det er utøvernes liv og situasjon som ligger i idrettens hender, noe som gjør at både vinklinger fra utøvere og institusjoner vil kunne være med på å belyse problemstillingene.

Jeg presenterer i det følgende noen internasjonale studier som gir et godt innblikk i tematikken toppidrett og utdanning. Christensen og Sørensen (2009) gjennomførte en studie ved navn *Sport or School? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players*. I studien undersøkes hvordan unge danske fotballtalenter erfarer og beskriver det å ta en utdanning samtidig som de spiller fotball på et høyt nivå. Resultatene i artikkelen viser at toppfotballkulturen har en «magnetisk» tiltrekning for de unge eliteutøverne. De velger å satse på idretten selv om dette går på bekostning av skolen. Noen av informantene ga uttrykk for at de godt kunne tenkt seg å ta en utdanning, men at det var vanskelig å tilpasse seg skolen. Studien viser også at flere fullførte en lavere utdanning fordi samfunnet og foreldrene rundt mente de burde gjøre det. Jeg synes det er svært interessant at utøverne faktisk i stor grad «ofrer» utdanning til fordel for idretten, og at noen følte det var vanskelig å tilpasse seg skolen.

Cosh og Tully (2014) har gjennomført en lignende fersk studie med tittelen «*All I have to do is pass*». Her tar de opp hvordan studentidrettsutøvere integrerer elitenivå i sporten/idretten de er en del av, samtidig som de tar en høyere utdanning. Her undersøker forskerne hvilke stressfaktorer som er med på å påvirke utøverne. Resultatene viser at utøverne satt seg faglige mål i utdanning, men at disse besto av å «bare bestå», og at de gladelig ofret «suksess» i utdanningsresultatene for å kunne kombinere idretten med utdanning. Cosh og Tully (2014) skriver at det kunne virke som at informantene følte de kunne kombinere idretten med utdanning, men at det var lettere å nedprioritere utdanningen fremfor å nedprioritere idretten.

EU-kommisjonen er også blitt oppmerksomme på problematikken rundt utdanningstilbudet til toppidrettsutøvere, noe som har medført et ganske omfattende forskningsprosjekt. Dawn (2013) tar i sin studie – *A Study of the Relationship Between Elite Athletes' Educational Development and Sporting Performance* – for seg forholdet mellom sportslig og akademisk suksess sett fra ståstedet til studentidrettsutøvere. Studien tar for seg erfaringer og oppfatninger av faktorene som påvirker utøvernes valg når det gjelder å kombinere satsingen på idrett med utdanning. Denne artikkelen baserer

seg i hovedsak på tidligere forskning gjort i regi av EU-kommisjonen. Dawn og Ian (2010) gjorde en studie ved navn: *Elite athletes and university education in Europe av hvordan*, hvor de gjorde en analyse av hvordan 25 EU-land har vurdert de pedagogiske utfordringene det er ved å ta en høyere utdanning for eliteutøvere. Dette er en av studiene Dawn baserte sin forskning fra 2013 på. Funnene i undersøkelsen understreker at det er en variasjon av respons i de ulike nasjonale systemene i forhold til hvilke krav som stilles til unge eliteutøveres utdanning.

I tillegg er det gjennomført flere masteroppgaver som jeg har lest, og hvor jeg har funnet noen interessante. Oliversen (2013) har belyst forholdet mellom satsing på langrenn og utdanning, og analysert sammenhenger med familierelasjoner og sosial klasse. Hun har utført en kvalitativ studie, med intervjuer av syv personer. Resultatene viste at det var krevende for mange å kombinere satsingen på idrett ved siden av skolen, og at flere følte tilretteleggingen fra skolens side kunne vært bedre.

Eide (2012) har med sin studie belyst kjennetegn ved fotballklubber i Tippeligaen når det gjelder hvordan spillerne forbereder seg til det livet som kommer etter at idrettskarrieren er over. Han har benyttet kvalitative intervjuer av fem personer som har en sentral stilling i hver sin tippeligaklubb, og en person som har en sentral rolle i fotballmiljøet utenfor klubbene. Resultatene i undersøkelsen viser at klubbene gir et uttrykk utad at de mener utdanning er viktig, men at det som skjer i praksis er annerledes. Her kommer det også frem at klubbene ikke legger til rette for skolene, og at skolene heller ikke legger veldig godt til rette for spillerne.

Kort oppsummert viser mye av den tidligere forskningen jeg presenterer at det er en utfordring å kombinere toppidrett med utdanning. Forskningene viser at utøverne i større grad velger idretten fremfor utdanning, og at de føler tilretteleggingen for at de skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen kunne vært bedre.

I neste kapittel vil jeg presentere oppgavens samfunnsmessige kontekst. Siden utdanning og toppidrett er et sentralt tema i oppgaven vil det bli presentert som en kontekst for min undersøkelse.

2. Oppgavens samfunnsmessige kontekst

Jeg har valgt å stille spørsmål om institusjonenes planer, retningslinjer og erfaringer til kombinasjonen toppidrett og utdanning, noe som inngår både dokumenter og deltakernes erfaringer i materialet. Jeg ønsker å belyse hvordan slike planer, retningslinjer og holdninger kan være med på belyse fenomener toppidrett og utdanning. I følge Askildsen (2012) er det fire betydningsfulle arenaer i samfunnet som i hovedsak er med på å påvirke toppidrettens posisjon i skolen, hvor i dette tilfellet utdanningsinstitusjoner innen høgere utdanning. De fire arenaene i samfunnet som er med på å påvirke er de sentrale myndigheter som styringsorgan, skolene lokalt som det utøvende organ, samt Olympiatoppen og media som det påvirkende organ (Askildsen, 2012).

I media har det i nyere tid vært en relativt stor interesse for nettopp kombinasjonen toppidrett og utdanning, og som man kan lese i innledningen har det vært flere idrettsprofiler som har uttalt sterke meninger om temaet. Olympiatoppen har på sine hjemmesider uttalt viktigheten med at utøvere har flere ben å stå på, og har i den forbindelse utviklet «*helhetsmennesket*» også kalt «*24-timers utøveren*» (Olympiatoppen, 2013a). I begrepene ligger det at:

«Toppidrettsutviklingen blir mer og mer spesifikk. Utøvere bombarderes med spisskompetanse innen en rekke felter, og det å ivareta helheten hos hver enkelt er avgjørende for å lykkes. Begrepet "utøveren i sentrum" skisserer de helhetlige krav som stilles og som må beherskes. I denne helheten ligger også å tilrettelegge for utvikling på andre arenaer enn idretten – studier, verneplikt, karriereutvikling, jobbmulighet og familie/samfunnsliv. Det er viktig at utøverne utvikles som hele mennesker – ikke ensidig innen det fysiske elementet» (Olympiatoppen, 2013a).

Det kan sies at det hele koker ned til at de sentrale myndighetene, Olympiatoppen og skolene ser viktigheten i dette og blir nødt til å balansere doble formål. På den ene siden ser de viktigheten av tilretteleggelse for å få nok trening og restitusjon for å kunne bli best i verden, mens de på den andre siden ser viktigheten av akademisk kunnskap og forståelsen av å ha flere ben å stå på (Askildsen, 2012). Dette bringer oss videre inn på Universitets- og høgskoleloven, som et regulerende rammeverk for høgere utdanning.

2.1 Universitets- og høgscoleloven

Jeg vil kort si litt om Universitets- og høgscoleloven, da oppgaven omhandler institusjoner på universitet og høgscolenivå. I Norge har vi en lov som heter Universitets- og høgscoleloven, hvor det i § 4.3 står at «*Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilt behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles ved det enkelte studium*» (Universitets- og høgscoleloven, § 4.3 (5), 2005).

Under lovens tiltredelse, ga daværende kultur- og kirkeminister Trond Giske uttrykk for at «*toppidrettsutøvere er en gruppe som nettopp har et slikt behov for særskilt tilrettelegging*» (Stortinget, 2008). Med dette understreker han viktigheten av kunnskap og kompetanse i dagens samfunn og at dette må tilpasses enkeltgrupper i samfunnet, da utdanning i dag er den vanligste veien til en arbeidskarriere. Det ble fremhevet at karrieren til en toppidrettsutøver oftest tar slutt da utøveren er i en relativ ung alder, og da ofte må stå på egne ben. Dersom en utøver har kunne gjennomført eller påbegynt en utdanning ved siden av idretten, vil det kunne føre til at utøverne står sterkere den dagen de velger eller blir nødt til å legge opp idrettskarrieren. I følge Oliversen (2013) ble utdanning for alvor satt opp på dagsorden under idrettstinget 2011, hvor det ble bestemt at oppidretten skulle sikres, slik at utøverne får «*et helhetlig trenings- og utdanningstilbud både sentralt, regionalt og lokalt*» (Norges idrettsforbund, 2011 – 2015, s. 11). I forhold til dette ønsker jeg å gjøre rede for begrepet *toppidrett*, da begrepet er sentralt i forbindelse med temaet toppidrett og utdanning.

2.2 Toppidrettsbegrepet

Toppidrettsbegrepet er et vidt begrep som kan omfavne alt fra landets mest meritterte utøvere til våre unge talenter. Begrepet vil i den sammenheng i liten grad dekke mange, da det kun er et fåtall som er landets mest meritterte utøvere eller unge talenter. Begrepet benyttes i mange flere sammenhenger, og i følge Askildsen (2012) kan det omfavne alt fra å omtale langrennseliten sitt nivå representert ved for eksempel Marit Bjørgen og Petter Northug jr, til faget toppidrett som et programfag under studieretning idrettsfag på videregående skole.

Olympiatoppen definerer toppidrett som: «*Trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet*

fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse» (Olympiatoppen, 2013b). Toppidrett på denne måten blir forstått som idrettsprestasjoner på nær grensen av hva mennesker faktisk kan prestere. Askildsen (2012) påpeker at prestasjoner på internasjonalt toppnivå, vil omfavne det segmentet av utøvere som kjemper om topp seks plasseringer i internasjonale konkurranser. Det er verdt å nevne at på 1970-1980 tiden ble begrepet «non-amatør» dannet, som ble definert som at en utøver kunne være profesjonell utøver, men som fortsatt skulle ha sin hovedbeskjeftigelse utenfor fotballen (idretten) (Goksøyr, 2008). Dette er ikke noe jeg vil gå nærmere inn på, men ta det med deg videre i lesingen da dette er med på å vise at vår måte å se og forstå utsnitt av verden på vil være i en kontinuerlig forandring i takt med samfunnet vi lever i.

Veien til det nivået man kan tolke at utøverne må oppnå i den overnevnte definisjonen er lang. Definisjonen eksemplifiserer også at en og samme definisjon på det samme begrepet vil kunne oppfattes misvisende. Olympiatoppen har utviklet begreper og definisjoner som også skal favne de unge utøverne som er på vei mot det å bli toppidrettsutøvere. Olympiatoppen har utviklet et begrep de kaller «morgendagens toppidrettsutøver», hvor det står: *«Morgendagens utøvere er de som på varierende alders- og prestasjonsnivå driver omfattende kvalitetsutvikling gjennom en langsiktig progresjonsplan som normalt vil føre fram til internasjonalt toppidrettsnivå»* (Olympiatoppen, 2013b). Med tanke på at oppgaven omhandler kombinasjonen toppidrett og utdanning, hvor det er gjort intervjuer av et utvalg utdanningsinstitusjoner, finner jeg denne definisjonen mest relevant for oppgavens omtale av toppidrett.

Grunnen til dette er at oppgaven baserer seg på et utvalg utdanningsinstitusjoners planer, retningslinjer og erfaringer. Det er gjerne de som jobber for å oppnå den gjeveste definisjonen av toppidrett, da altså de beste av de beste, det blir snakket om i oppgaven og det er de som kanskje ikke er «helt der oppe» som oftest velger å ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen.

Jeg har i dette kapittelet gått igjennom konteksten for oppgaven. Jeg har gått kort igjennom en samfunnsmessig kontekst, hvor det er blitt gjort kort rede for Universitets- og høgskoleloven, samt toppidrettsutøverbegrepet. I det neste kapittelet vil den teoretiske forankringen for oppgaven bli presentert.

3. Teori

Som tidligere nevnt er oppgavens vitenskapelige forankring innenfor samfunnsvitenskap. Valg av en vitenskapelig forankring vil være både avhengig av, og ha betydning for hva jeg søker informasjon om, og hvordan jeg grunnleggende sett forstår feltet jeg opererer innenfor. Jeg ønsker som nevnt å belyse noen sider ved hvordan forholdet mellom toppidrett og utdanning kan forstås, hvor jeg undersøker hvordan et utvalg institusjoner legger til rette for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idretten. På bakgrunn av dette har jeg som tidligere vært inne på valgt en diskursinspirert analyse, og jeg vil mot slutten av teorikapittelet gi et innblikk i noen referanser til diskursbegrepet og hvordan jeg benytter det i analysene av mitt materiale. Videre vil jeg gjøre kort rede for sosialkonstruktivismen, diskursanalyse og makt.

3.1 Sosialkonstruktivismen

Som tidligere nevnt er jeg inspirert av diskursanalyse. Som en bakgrunn vil jeg trekke frem noen kilder som viser opphavet til diskursanalysen. Diskursanalyse kan forankres i sosialkonstruktivistiske perspektiver. Sosialkonstruktivismen kan sies å være en fellesbetegnelse for en rekke nyere teorier om kultur og samfunn, hvor diskursanalyse kun er en av flere retninger (Jørgensen & Phillips, 1999). Jørgensen & Phillips (1999) skriver at: «*Diskursanalyse er kun en blant flere sosialkonstruktivistiske tilganger, men en, som mange sosialkonstruktivistiske benytter*» (s.13).

Sosialkonstruktivismen innebærer at verden forstås gjennom ulike kategorier som benyttes og uttrykkes (Jørgensen & Phillips, 1999). Forståelsen, uttrykkene og språket som skapes og brukes vil være preget av tiden og kulturen. Det tas utgangspunkt i at ikke bare kunnskap, men også læring må ses i lys av fellesskapet individet hører til i. Det være seg kulturen, språket, medmennesker, tiden, og hele det fellesskapet individet tilhører (Thagaard, 2013). Sett i lys av min oppgave hvor jeg ønsker å belyse temaer rundt toppidrett og utdanning, vil et sosialkonstruktivistisk syn være egnet for å belyse ulike temaer, og det blir gjennom et slikt perspektiv tydelig hvordan både utdanning og idrett er sosialt foranderlige fenomener. Jørgensen & Phillips (1999) viser til fire begrunnelser som Vivien Burr (1995) hevder i «*An Introduction to Social Constructionism*» vil være med på å «binde» feltet sammen. Hun hevder at

sosialkonstruktivismen er så mangfoldig, og at det dermed kan være vanskelig å gi en definisjon som dekker alt. Dette er forutsetninger som flere tilnærminger til sosialkonstruktivismen deler, og jeg vil derfor kort gjøre rede for de fire begrunnelsene til Burr (referert i Jørgensen & Phillips, 1999):

3.1.1 En kritisk innstilling overfor «selvfølgelig viten»

Det første punktet Jørgensen & Phillips (1999) viser til av Burr (1995), er at vår viten om verden ikke umiddelbart kan tas som en «objektiv sannhet». Vi må ha en kritisk innstilling til fenomener og ting vi tar for gitt når det kommer til vår måte å forstå verden på. Virkeligheten vi ser, er kun tilgjengelig for oss gjennom de kategorier vi danner oss, og vår viten om verden er ikke et speilbilde av virkeligheten, men et produkt av vår måte å se og kategorisere verden på (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999). Som forsker må en ha et åpent blikk på temaene en skal belyse, og ikke ta noe for gitt. Hvordan skapes et fenomen som toppidrett, og hvordan har det seg at toppidrettsutøvere også skal ta en utdanning? Dette er fenomener som har historiske og sosiale opphav og er begge samfunnsfelt med stor innflytelse over unge menneskers liv. Kombinasjonen toppidrett og utdanning er fenomener som skapes og videreutvikles i samfunnet. Det er ikke gitt i alle samfunn at ungdom kan ta en utdanning eller å satse på idrett, men vi har i dag skapt en virkelighet hvor dette er et tema og til tider et problem.

3.1.2 Historisk og kulturell spesifisitet

Det andre punktet Burr (1995) viser til, er at mennesker er ulike individer som har sine egne syn på og viten om verden, som alltid vil være kulturelt og historisk forankret. Derfor vil enhver måte å se og forstå verden på forandre seg over tid med samfunnets endring og utvikling. Personers «bilde» av verden og identiteter vil ha vært annerledes, men det forandres over tid. Diskursiv handling er en form for sosial handling, som bidrar til å konstruere den sosiale verden, og dermed bidra til å opprettholde visse sosiale mønstre (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999). Vår måte å forstå verden på forandrer seg gjennom historien, noe som gjør at vi ikke skal ta for gitt at vår måte å forstå den på er bedre, eller mer riktig enn andre måter å forstå verden på. Et eksempel er at man ikke trenger å gå mange år tilbake i tid før det å kombinere idrett med utdanning ikke var et tema. Rundt 1970-1980 tallet raste debattene om hvorvidt utøvere skulle få lov til å satse alt på idrett og da bli en del av den internasjonale toppidretten (Goksøyr, 2008). Sammenlignet med dagens samfunn mens hvor vi debatterer om

hvorvidt en toppidrettsutøver kun skal satse på idrett eller ei, kan en se at det har vært en stor utvikling da det kommer til temaet toppidrett og i midt tilfellet toppidrett og utdanning.

3.1.3 Sammenheng mellom viten og sosiale prosesser

Den tredje begrunnelsen er at måter å forstå verden på skapes og opprettholdes i og gjennom sosiale prosesser. Burr (1995) hevder at kunnskap skapes i sosial interaksjon, hvor personer både oppbygger seg felles forståelser for sannhet, og kjemper om hva som er sant og falskt (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999). Viten blir konstruert mennesker imellom, det er mellom interaksjon med andre at læring skjer, noe som også gjør at språket er gitt en stor betydning innen sosialkonstruktivisme.

3.1.4 Sammenheng mellom viten og sosial handling

Den siste begrunnelsen til Burr (1995) er at i et bestemt verdensbilde blir noen ulike former for handlinger oppfattet som «naturlige», og noen ulike former for handlinger utenkelige. Ulike sosiale syn på verden vil føre til ulike sosiale handlinger, noe som fører til at den sosiale konstruksjonen av kunnskap og sannhet vil være konkrete sosiale konsekvenser (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999).

Jeg har, som allerede sagt, til hensikt å belyse temaet toppidrett og utdanning, ved å intervju sentrale personer ved ulike høyskoler som har tilrettelegging for toppidrettsutøvere. Jeg er særlig interessert i institusjonenes strategier, planer og erfaringer med at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen. Det sosialkonstruktivistiske synet som ovenfor er beskrevet, indikerer at feltet jeg undersøker, det vil si både utdanning og toppidrett, oppfattes som sosialt konstruerte fenomener som er dynamiske og foranderlige, og preget av ulike interesser og handlinger. Det innebærer å tenke utfra at den forståelsen vi har av hva som er det «riktige å gjøre» preges av språkbruk, normer og kulturelt etablerte tenkemåter, som ikke er «naturlige» eller viser til den «beste og eneste muligheten». Verken idrett eller utdanning er «naturgitt» og kan ses som faste størrelser, men som sosiale fenomen, med en sterk institusjonell karakter. Toppidrett og utdanning er menneskeskapte fenomener og ikke faste strukturer. Forholdet skapes igjen og igjen, og det er noe av dette som har opptatt meg, og som noe jeg vil forsøke å belyse. Dette er et viktig poeng innenfor diskursteorier, noe som leder meg over til en presentasjon av diskursanalyse.

3.2 Diskursanalyse

I dette kapittelet vil jeg ved hjelp av Neumann (2001); Jørgensen & Phillips (1999); og Meyer og Sirnes (1999) forklare hvordan de presenterer diskursbegrepet, og avklare hvordan jeg vil benytte det i analysene.

Begrepet «diskurs» har flere betydninger innenfor ulike sammenhenger. Dette henger blant annet sammen med at ordet «discourse» i den engelske dagligtalen, blir benyttet som et synonym for prat eller diskusjon rundt ulike temaer (Hammer, 2001). Den franske skolen i Oslos program for 17.mai i 2000 skrev i følge Neumann (2001): «*Tale ved den franske ambassadør/Discours de M. l`Ambassadeur de France*» (s. 15). I motsetning til de til dels altomfattende og dagligtalene tilnærmingen av begrepet, har vi det samfunnsanalytiske diskursbegrepet, som er langt mer sammensatt. Jørgensen & Phillips (1999) hevder at innenfor diskursanalysen er det ikke en tilgang, men en rekke tverrfaglige og flerfaglige tilnærminger, som kan benyttes på flere ulike sosiale felt. Felles for de ulike tilnærmingene kan en i følge Jørgensen & Phillips (1999) si at en diskurs er: «*en bestemt måte at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på*» (s.9). En slik forståelse av diskursbegrepet kan knyttes til språket, som ikke bare avspeiler eller representerer virkeligheten men også konstruerer verden på. Dryzek (1997) står i følge Øen (2012) bak en lignende definisjon, og definerer det som: «*en måte å oppfatte verden på, som igjen er delt av flere mennesker*» (sitert av Øen, 2012, s. 27). Ved å se på de to tilnærmingene kan en se at de betrakter diskurser som ulike typer meningssystemer som deles av ulike individer.

Oppgaven ønsker å sette fokus på hvordan tilretteleggingen er for at idrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idretten på fire ulike institusjoner. I den sammenheng vil diskursanalyse/teori være en interessant tilnærming da tilnærmingen er egnet for å avdekke hvordan mennesker/institusjoner kategoriserer innenfor ulike sosiale sammenhenger (Jørgensen & Phillips, 1999), og for å belyse fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning.

For å synliggjøre temaet rundt det å kombinere utdanning ved siden av idrettssatsingen og hvordan høgskoler legger til rette for at idrettsutøvere skal få mulighet til dette, er diskursteori en sentral teoretisk tilnærming. Diskursteori kan sies å vektlegge i stor grad hvordan språket konstruerer den sosiale verden og identiteter, samt den «virkelige»

verden (Neumann, 2001). Dette er noe av den samme oppfatningen Kvale & Brinkmann (2009) gir uttrykk for, nemlig at diskursanalyse undersøker hvordan språket benyttes for å skape og opprettholde, samt ødelegge sosiale bånd. Noe som igjen kan sees i sammenheng med den tredje begrunnelsen til sosialkonstruktivismen som er tidligere beskrevet, nemlig at kunnskap skapes i sosial interaksjon, hvor personer både oppbygger seg felles forståelser for sannhet, og kjemper om hva som er sant og falskt (Jørgensen & Phillips, 1999). En kan hevde at institusjonene er med på å definere verden, de viser blant annet frem ulike måter å forstå og fremstille verden på gjennom å fremstå som viten i – samt å fremme sin viten – ut i samfunnet.

Det blir ofte nevnt at språket er med på å skape verden og at diskurser handler om språket, men i følge Meyer & Sirnes (1999) handler det om kommunikasjon i utvidet forstand. Det vil si at diskursen omhandler språk og handling i en og samme dimensjon, og knytter språk og handling sammen ved bruk av meningsbegreper. Diskurs blir dermed noe en forsker benytter som et analytisk begrep, og som noe man kartlegger for å skape en ramme rundt sin undersøkelse (Jørgensen & Phillips, 1999). Dette tolker jeg som at en avgrensning gjøres strategisk til forhold til forskningsformålet. Diskurser vil i den sammenheng være noe forskeren synliggjør og konstruerer i studien, i motsetning til noe som finnes ferdig avgrenset i verden. Det er forskeren som gjennom analysen kommer frem til eller «avdekker» diskursene, for å skape en sammenheng mellom teori og empiri.

Diskursanalysen beveger seg ofte litt bort fra det eksplisitte og bevisste, til det mer underliggende og skjulte, dette for å undersøke de distinksjoner og forbindelser som ikke viser seg direkte og med en gang, men som likevel kan være til stede under kommunikasjonen (Meyer & Sirnes, 1999). Det er vesentlig i diskursanalyse å se etter hva som blir tatt for gitt i intervjuet. Det finnes i samfunnet et til dels ubevist og styrende nivå for hva som blir fortalt, som for eksempel i media, klasserom og intervjuer. Det jeg vil frem til er at det ligger en makt «gjemt» i samfunnet, som er med på å styre hva som blir sagt og ikke sagt. I følge Meyer & Sirnes (1999) tar diskursanalysen sikte på å vise at makt er et fenomen som ingen har, men samtidig som heller ingen kan miste. En slik makt tilhører ingen, men finnes samtidig over alt i samfunnet og vil bli aktivert i sosiale relasjoner (Meyer & Sirnes, 1999). Som nevnt tidligere påvirkes mennesker av og på kulturen de er en del av (Jørgensen & Phillips,

1999), så for å forstå hva som har makt over det vi er kjent med, bør blikket rettes mot de verdier og meninger som er fremtredende i det samfunnet den enkelte er en del av. Som nevnt tidligere har det å kombinere utdanning med idretten blitt et større tema de senere årene, og grunnen til dette er sammensatt. Samtidig, har dette ført meg videre inn på begrepet/fenomenet makt, som vil kort bli gjort rede for i neste kapittel.

3.3 Makt

Makt er et begrep som «fungerer» i den daglige kommunikasjon uten noen nærmere begrepsforklaring. Vi benytter begrepet daglig i vår vanlige tale, og det dukker stadig opp i mediene i alt fra idrettsreportasjer til reportasjer om krig (Imsen, 2010). «Kristoff har fått all makt» (Christiansen, 2015) er en artikkel fra VG om at Alexander Kristoff nå har fått stor respekt fra de andre rytterne i sykkelsirkuset, etter en meget god fjorårs sesong. Her benytter de begrepet makt som noe positivt for nordmannen, noe som tilsier at maktbegrepet blir positivt ladet. Dette i motsetning til «Olympiatoppen har for mye makt» (Askeland, 2015) som også er en artikkel fra VG. Artikkelen handler derimot om at Ingrid Kristiansen synes Olympiatoppen har for mye makt da de satser økonomisk på små idretter. Begrepet makt blir her benyttet i en mer negativ setting, som at makt er noe som blir misbrukt. Jeg vil videre kort forsøke å gi et innblikk i hvordan makt kan forstås som et analytisk begrep, og hvordan jeg vil benytte makt som et analytisk begrep i analysen.

Det å gi et konkret svar på hva makt er, er ifølge Engelstad (2005) et umulig prosjekt, da svarene på hva makt er, har vist seg å være like mangfoldig som samfunnet er sammensatt av ulike arenaer og sfærer. Videre skriver Engelstad (2005) at «*makt er nedfelt i hersketeknikker, voldsanvendelse, hierarkier, talemåter, lovgivning, budsjettering, byråkrati, organisasjonsutvikling, målstyring, aksjeporteføljer – bare for å ta et knippe*» (s.13). Maktbegrepet blir benyttet på ulikt vis, noe som gjør det til et sammensatt begrep og fenomen. Siden makt er så variert, kan det være grunnen til at det finnes mange ulike definisjoner og teorier om makt, og muligens kan det være derfor at de forsøkene på å definere makt er så kontroversielle (Engelstad 2005). For å forstå makt hevder Engelstad (2009) at vi som minimum oppfatter makt som noe som får noe til å skje i samfunnet, som med andre ord kan bety at makt frembringer sosiale endringer i stor eller liten grad.

I følge Neumann (2001), hevder Lukes (1974) det er en grunnleggende likhet hos alle begreper om makt, det være seg at A påvirker B. Dette spesifiserer han til at A påvirker B på en slik måte som står i mot Bs interesser. Neumann (2001) viser til Steven Lukes bok: «*Power: A Radical View*» (1974) og forklarer kort om de ulike dimensjonene i en analyse – som jeg vil komme tilbake til senere. Hovedproblemet med boken til Lukes, hevder Neumann (2001) er at den er «før-foucauldiansk». Foucault sitt maktbegrepet styrer i følge Neumann (2001) seg bort fra en handlende A, og tar i stedet utgangspunkt i hvordan tingenes orden fremstår som normal, noe som gjør det i større grad uproblematisk både for A og B. Dette kan forstås om en ser på hva Foucault hevdet. Foucault (1980) har erklært programmatisk at «*we need to cut off the King`s head, in political theory that has still to be done*» (sitert av Neumann, 2001, s.167). Med «king» menes antakelig to ting. Det første er at det er snakk om «det kronede hode», for eksempel lederen av staten. Poenget med dette er at han mener makt og politikk dreier seg om mer enn statens forhold til samfunnet. Det andre sikter antakelig Foucault seg i likhet med Lukes inn på det suverene og alminnelige individet. Dette individet er det Lukes kaller A, og har gjort til det suverent, handlende subjektet med makt over B (Neumann, 2001).

Foucault har i følge Jørgensen & Phillips (1999) fulgt det generelle sosialkonstruktivistiske synet at viten ikke bare er avspeilinger av virkeligheten. I likhet med diskurs hevder Jørgensen & Phillips (1999) at makt ikke er noe som tilhører bestemte grupper, som for eksempel bestemte enkeltpersoner eller staten, eller bestemte grupper med spesifikke interesser. Makt er spredt ut på ulike sosiale praksiser, og skal i følge Foucault forstås ikke kun som undertrykkende med som produktiv. Makt konstituerer faktisk diskurser, viten, organer så vel som subjektiviteter (Jørgensen & Phillips, 1999).

I følge Neumann (2001) hevder som nevnt over Steven Lukes (1974) at det finnes en grunnleggende likhet mellom alle begrepene om makt. Lukes hevder det er så enkelt som at A påvirker B, men spesifiserer dette til at A påvirker B på en måte som går i mot B`s interesser. Videre skriver Neumann (2001) at Lukes (1974) hevder dette kan analyseres i tre ulike dimensjoner. Jeg vil kort gjøre rede for de ulike dimensjonene:

Den endimensjonale analysen har fokus på hvordan at A handler for å få B til å gjøre noe som han ellers ikke ville gjort. Her fokuseres det på handlingene A utøver ovenfor B, hvor B utgjør en eller annen form for motstand mot A (Neumann, 2001).

Den todimensjonale analysen bygges videre fra den endimensjonale analysen ved å føye til en organisatorisk dimensjon. Den har i likhet med den endimensjonale analysen fokus på handlinger, men den ser også på konteksten for handlingen. Tanken bak den todimensjonale analysen er at den organisatoriske konteksten A utøver sin makt ovenfor B innenfor, kan bidra til å muliggjøre og forenkle maktutøvelsen. Organisasjonen er tilrettelagt handlingene til A, som gjør at hun enklere kan få det som hun vil, og dermed overkjøre B uten de store omkostningene for seg selv (Neumann, 2001).

En tredimensjonal analyse vil i tillegg til endimensjonal og todimensjonal analyse, se på de handlingene som går igjennom uten motstand fra B, da B ikke ønsker, eller vet at ting kunne vært annerledes. Her ser en på de forhold der B`s interesser selv kan være resultatet av et system som faktisk virker på tvers av deres interesser (Neumann, 2001).

Lukes (1974) spør seg selv:

«Is it not the supreme and most insidious exercise of power to prevent people, to whatever degree, from having grievances by shaping their perceptions, cognitions and preferences in such a way that they accept their role in the existing order of things, either because they can see or imagine no alternative to it, or because they see it as natural and unchangeable, or because they value it as divinely ordained and beneficial?» (Sitert av Neumann, 2001, s.167).

Jeg har i kapittelet presentert oppgavens teoretiske forankring gjennom sosialkonstruktivisme og en diskursinspirert tilnærming. I tillegg er begrepet makt blitt gjort kort rede for. Videre vil den metodiske bakgrunnen for prosjektet bli presentert.

4. Metode

I dette kapitlet vil metodene som er blitt brukt for å fremskaffe data bli presentert. Videre vil jeg diskutere rundt de metodiske valgene som er blitt gjort, og reflektere rundt dette.

4.1 Valg av metode

Når vi skal gjennomføre et forskningsprosjekt må vi ta i bruk en eller annen form for metode for å skape et materiale. I følge Kvale og Brinkmann (2009) betyr begrepet metode opprinnelig *veien til målet*. Dette er i tråd med Dalland (2012), som hevder at en metode kan sies å være en fremgangsmåte som brukes for å komme frem til ny kunnskap. Metode vil da si å beskrive hvilke veier forskeren har gått i studien, og inneholder redegjørelser for hvorfor de ulike valgene er tatt.

Målet for kvalitative studier er å komme frem til en helhetlig forståelse av spesifikke forhold, og å utvikle teorier og hypoteser om bestemte samfunnsmessige sammenhenger (Grønmo, 2004). I samfunnsvitenskapen er det vanlig å skille mellom to ulike metoder, kvalitativ og kvantitativ metode. En enkel måte å forstå hovedforskjellen på, kan være å se på nærheten til det som skal undersøkes. For i en kvantitativ undersøkelse har en større avstand til fenomenet, og dataene oftest blir representert i form av tall, mengder og grafer, har en i den kvalitative forskningsmetoden ofte nær kontakt med informasjonskilden og en går oftest mer i dybden for å forstå fenomenet (Jacobsen, 2005). Kvalitative forskningsprosesser vektlegger å oppdage strukturer og mønstre, som kan bli synliggjort på bakgrunn av observasjon og nøyaktig dokumentering av forskningsemnet. I motsetning til kvantitativ forskning, hvor det kan forekomme store generaliseringer, er utfallet i kvalitativ forskning i stedet kontekstuelle data som kan benyttes for å forstå enkelte fenomener, en gitt person eller bestemte situasjoner (Thagaard, 2013).

Jeg har som allerede nevnt valgt et diskursanalytisk perspektiv, noe som får betydning både for å skape og å analysere et materiale. Like fullt har jeg erfart at det å møte mennesker i intervjusituasjon krever mer enn et diskursperspektiv. Derfor har jeg også valgt å støtte meg til Kvale & Brinkmanns (2009) forståelser av intervju. I studien forholder jeg meg til en kvalitativ orientering innenfor samfunnsvitenskapelig

forskning, som i følge Kvale & Brinkmann (2009) kjennetegnes ved at de ulike prosesser og fenomener i vår tids verden må beskrives før det kan bli utviklet teorier, ses på som konkrete kvaliteter før de kan benyttes som kvantiteter og forstås før de kan forklares. I følge Maykut (1994) er den vanligste måten vi oppfatter verden på, gjennom ord. Vi mennesker har konstruert – og konstruerer – vår verden gjennom ord og tekster. Jeg er ute etter i min oppgave å belyse fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning, og har derfor valgt en diskursinspirert analyse som metode i oppgaven.

4.2 Intervju

«Intervju er en særlig velegnet metode til å gi informasjon om hvordan personer som intervjues, opplever og forstår seg selv om sine omgivelser» (Thagaard, 2013. s.58).

Jeg ønsket å høre erfaringer, retningslinjer, planer og holdninger til et utvalg høgskoler, og i følge Thagaard (2013) egner kvalitative intervju seg godt for å få innsikt i informantens tanker, erfaringer og følelser. For å få innsikt i hva som gjøres for toppidrettsutøvere på høgskoler, og hvordan dette kan belyse temaet, er det i studien gjennomført fire delvis strukturerte intervjuer. Et kjennetegn ved en delvis strukturert tilnærming er at temaene jeg ville snakke med informantene om var definert på forhånd. I følge Kvale & Brinkmann (2009) sirkler man inn enkelte temaer, og intervjuguiden inneholder forslag til spørsmål man kunne tenke seg å stille. Det var viktig at jeg som forsker var åpen for at deltakeren fikk ta opp temaer som jeg ikke hadde planlagt på forhånd, og at intervjuet kunne forløpe som en samtale og ikke et avhør. Temaene det skal spørres om i intervjuet er i hovedsak fastsatt på forhånd, men rekkefølgen på temaene kan endres under veis i intervjuet. På denne måten kunne jeg følge intervjupersonens fortelling, og samtidig sørge for at de temaene som er viktige i forhold til problemstillingen ble diskutert. En kan si at det er en samtale mellom forskeren og intervjupersonen som styres av temaene forskeren ønsker å få informasjon om (Thagaard, 2013).

Gentikow (2005) beskriver dialogen i intervjuet slik:

Denne samtalen har et formål og et fokus, den er en konversasjon med en hensikt. På denne måten er den strukturert og egentlig ganske styrt, samtidig som den også har den naturlige sosiale samtalens åpenhet og dialogiske karakter. Intervjuguiden er en ramme som sikrer grenser og fokus; samtidig som den tillater åpenhet, spontane spørsmål og dynamikk i interaksjonen (s.88).

Thagaard (2013) beskriver også dialogen mellom intervjuer og informant. Det er viktig at jeg som forsker skaper en trygg arena, samt en god relasjon til informanten. For å få til dette var det være lurt å sette seg inn i informantens situasjon før en foretar intervjuet (Thagaard, 2013). Jeg har personlig observert utenfra mens nære venner av meg har forsøkt å kombinere toppidrett og utdanning, og føler jeg har god innsikt fra utøverne sin side. Til tross for at jeg ikke har like god innsikt i hvordan det er for institusjonene, var det viktig at jeg opprettholder en nøytral holdning slik at informantene ikke opplever intervjuet som at jeg er ute etter å «angripe» institusjonene. Jeg hadde tidlig en tanke om hva masteroppgaven skulle omhandle, noe som gjør at jeg tidlig begynte å danne meg tanker rundt hvilken retning jeg skulle velge. I denne bearbeidelsesprosessen føler jeg at jeg skapte meg nok kunnskap til å kunne gjennomføre gode intervjuer. I følge Thagaard (2013) er det viktig for forskeren å ha god kunnskap om temaene på forhånd, slik at forskeren kan stille gode oppfølgings spørsmål og tørre å bevege seg bort fra intervjuguiden.

Som forsker er det viktig å være klar over at den metoden man har valgt, ikke nødvendigvis er den eneste eller den beste. En kan alltid finne svake og sterke sider ved et forskningsdesign, og det gjelder å finne den metoden som i størst og best mulig grad gir svar på det en er interessert i å undersøke. En kritikk ved bruk av intervju er at en ofte ikke kan generalisere funnene, da en intervjuer for få personer (Kvale og Brinkmann, 2009). Jeg gjennomførte fire intervjuer, noe som for mange kan virke få, til tross for at de fire informantene representerer fire ulike høyskoler. Jeg vil presisere at min oppgave ønsker å belyse temaet, snarere enn å finne et konkret svar. En fordel kan i følge Kvale og Brinkmann (2009) være at ved å rette seg mot enkeltpersoner, kan en se mer i detalj på forholdene. Dette vil i oppgavens tilfelle innebære deres egne oppfatninger om problemer/utfordringer, og hvordan de oppfatter forholdet toppidrett og utdanning. Videre er kvalitative studier svært tidkrevende å gjennomføre og analysere, noe som vil føre til et mindre utvalg enn hos kvantitative undersøkelser (Thagaard, 2013). Dette var med på å påvirke min studie, noe som leder oss over til utvalget.

Da jeg startet med intervjuene var det som nevnt viktig å få til en samtale med deltakerne, uten å legge ord i munnen på dem. Dette viste seg å være vanskelig, da jeg allerede har dannet meg tanker om hvordan det kan være. Jeg gjennomførte to

prøveintervjuer i forkant, noe som gjorde at jeg fikk utviklet intervjuguiden og øvd meg selv på å føre et intervju/samtale. Prøveintervjuene ble gjennomført med personer jeg kjenner, slik at de følte seg trygge på å gi meg konstruktive tilbakemeldinger. Spørsmålene jeg stilte under intervjuene gikk på personens og institusjonen holdninger, informasjon om toppidrettsstudenter ved institusjonene, hvordan institusjonene tilrettelegger for kombinasjonen toppidrett og utdanning og om/hvordan de opplever press og/eller forventninger til at de skal tilrettelegge for toppidrettsutøvere utenfra. Jeg forsøkte å ha åpne spørsmål, som for eksempel: «hva tenker du om (...)», «hvordan opplever dere (...)» og «hvordan vil du beskrive (...)». Jeg hadde forberedt diverse oppfølgingsspørsmål om jeg ønsket at deltakeren skulle utdype svaret.

4.3 Intervjuguide

«En viktig målsetning med kvalitative intervjuer er å utforske de temaer vi ønsker å få informasjon om» (Thagaard, 2013. s. 100).

I følge Kvale og Brinkmann (2009) er kvaliteten av kunnskapen som produseres i intervjuet avhengig av hvor godt intervjuet er forberedt. Det er viktig å påpeke at intervjuguiden er til for å lede intervjupersonen inn på bestemte temaer, men ikke bestemte meninger om temaene. Jeg utformet en intervjuguide i forkant av mine intervjuer, som jeg mente ville berøre de temaene som var relevante for min problemstilling. Når det gjelder spørsmålene, er viktig å stille spørsmål på en slik måte at de inviterer intervjupersonen til å reflektere rundt de temaer vi er interessert i, og at vi oppmuntrer de til å komme med utdypende kommentarer (Thagaard, 2013). Jeg dannet meg en oversikt over emner jeg ønsket å gå inn på, og forslag til spørsmål som skulle stilles. Jeg dannet meg også et eget dokument med forslag til eventuelle oppfølgingsspørsmål, slik at jeg kunne forsøke å få enda mer utdypende svar fra informantene. I følge Thagaard (2013) inneholder et forskningsintervju tre grunnleggende prinsipper: hovedspørsmål, oppfølgingsspørsmål og prober.

Thagaard (2013) benytter beskrivelsen delvis strukturert intervju. Hun forklarer det som at da har forskeren fastsatt temaene på forhånd, men rekkefølgen på spørsmålene bestemmes underveis i intervjuet. Jeg gjennomførte to prøveintervjuer med to bekjente av meg. Dette gjorde jeg for å kunne utvikle intervjuguiden, og meg selv som intervjuer. Jeg valgte å gjennomføre det sammen med noen jeg kjente for at både jeg og dem skulle

være helt trygge, og at vi sammen kunne reflektere litt etter intervjuet. Dette så jeg på som meget nyttig, da jeg etter begge intervjuene endret intervjuguiden. Intervjuguiden ble også delvis videreutviklet underveis i forskningsprosjektet, noe som i følge Kvale og Brinkmann (2009) kan bidra til at spørsmålene bedres da min/forskerens kunnskap og forståelse øker underveis.

4.4 Gjennomføring av intervjuene

«De første minuttene av intervjuet har en avgjørende betydning, fordi det er da vi etablerer kontakt med den personen vi skal intervjuer» (Thagaard, 2013. s. 110).

Informantene ble både kontakt på e-post og over telefon, hvor jeg kort presenterte med selv og studien, og om de var villige til å delta til et intervju i min masteroppgave. De jeg kom i kontakt med var villige til å delta, og virket svært positive da dette var et tema som omhandlet deres egen jobb. Jeg var fleksibel på hvor intervjuet skulle finne sted, og tilbydde alle å holde intervjuet på deres institusjon – noe alle informantene takket ja til. Valg av sted kan i følge Kvale og Brinkmann (2009) påvirke informantene og den informasjonen de gir.

Intervjuene ble innledet med at jeg informerte om anonymitet og formålet med studien. Jeg presiserte også før intervjuet begynte at jeg absolutt ikke på noen måte var ute etter å «ta» deres institusjon, noe jeg har inntrykk av at enkelte følte før intervjuet ble gjennomført. Hele intervjuet startet med at jeg fortalte om min bakgrunn som omhandler temaet, noe som gikk over i å omhandle deres egen bakgrunn. I følge Thagaard (2013) er det en fordel å starte intervjuene med spørsmål som bidrar til å berolige informantene, som for eksempel dagligdagse spørsmål om temaer som informantens bakgrunn, utdanning og yrkeserfaring. Da intervjuet ble ansett som ferdig, ble det gjennomført en debriefing (Kvale og Brinkmann, 2009). Dette ble gjort for at intervjupersonene skulle få komme med tilleggsopplysninger, eventuelle ekstra kommentarer på de ulike temaene eller kommentarer på ting informanten følte jeg hadde oversett.

Under intervjuene ble det benyttet båndopptaker, samtidig som jeg gjorde noen notater på toneleie og kroppsspråk ved siden av. Alle informantene sa ja til at jeg benyttet meg

av båndopptaker, noe som i følge Thagaard (2013) er å foretrekke. Lengden på intervjuene varierte fra ca 45 til 70 minutter.

4.5 Utvalg

Utvalget består av fire høyskoler, hvor toppidrettsveilederne fra institusjonene ble intervjuet. Jeg valgte å fokusere på høyskolenivå da inntrykket mitt er at det oftest er der valget kommer for idrettsutøvere om de skal kombinere idrettssatsingen med utdanning.

Thagaard (2013) beskriver at størrelsen på et utvalg bør vurderes ut fra de analytiske mål en har med prosjektet. En kan si at når studier av flere enheter ikke synes å gi noen ytterligere forståelse av fenomenene en forsker på, kan utvalget betraktes som tilstrekkelig stort (Thagaard, 2013). I studien var det i hovedsak en kategori, og jeg valgte å begrense utvalget til høyskoler.

Utvalgets størrelse ble vurdert underveis i studiet i forhold til et metningspunkt. Dette er et begrep som brukes til å gi en indikator på at utvalget er stort nok til å kunne gi svar på det en ønsker å belyse (Thagaard, 2013). Jeg hadde planer om å ha et utvalg bestående av 6-8 informanter, noe som viste seg å være vanskelig. Etter å ha ringt og mailet til flere institusjoner satt jeg igjen med et utvalg på 5stk, hvor den ene institusjonen trakk seg. Et utvalg på 4 ulike høyskoler hevder jeg fremdeles vil kunne være med på å besvare problemstillingen. «*Det avgjørende utvalgsprinsipp i kvalitative studier er at utvalget er egnet til å utforske problemstillingen*» (Thagaard, 2013. s. 65).

Utvalget består av fire utdanningsinstitusjoner hvor toppidrettsveilederne på hver institusjon ble intervjuet hver for seg. Tre av deltakerne i studien var alle relativt nye i sin stilling som toppidrettsveiledere. Deltaker A, B og C hadde vært i sine stillinger i rundt to år. Deltaker D hadde vært i en stilling som omhandlet å følle opp avtalen med Olympiatoppen i rundt 9 år. Deltaker B og C hadde begge vært aktive idrettsutøvere tidligere, hvor deltaker B var den eneste som hadde vært toppidrettsstudent.

Jeg ønsker å presisere at jeg ønsket å intervju ledelsen – herav rektor eller program/emneansvarlig – på de ulike institusjonene for å få høre hvorfor de tar de valgene de gjør, samt å få høre eventuelle nye ideer og meninger de har rundt det aktuelle temaet. Da jeg kontaktet institusjonene kom jeg i kontakt med rektor eller

program/emneansvarlig, men ble på alle institusjonene henvist til toppidrettsveilederne. På den ene institusjonen var både programansvarlig og toppidrettsveilederen villige til å ta et intervju sammen, men samme dag som intervjuet skulle finne sted, trakk programansvarlige seg. Det kan være både positive og negative sider ved at informantene ble toppidrettsveilederne på de ulike utdanningsinstitusjonene. En positiv ting kan være at toppidrettsveilederne er de som faktisk sitter med dette i det daglige, og at det derfor er det de som kan svare best – noe som var argumentene til institusjonenes ledelse. Til tross for dette er det ikke sikkert at toppidrettsveilederne vet eksakt hvorfor de gjør som de gjør, noe rektor eller programansvarlig muligens kunne svart bedre på.

4.6 Forskerrollen i intervjuene

Jeg vil her gå igjennom min rolle som forsker. Som forsker inntar jeg en rolle, hvor jeg i den rollen må ha tenkt igjennom hvordan jeg selv påvirker studien (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg var samtidig forberedt på at jeg som forsker mest sannsynlig ikke kunne unngå å skape en form for relasjon med informantene, noe som Neumann & Neumann (2012) støtter.

Spørsmålene jeg hadde formulert på forhånd endret seg under intervjuene, noe jeg var forberedt på fra prøveintervjuene. Til tross for at jeg hadde forberedt meg ved å sette meg godt inn i temaet, og gjennomført to prøveintervjuer, var jeg fremdeles ikke hundre prosent forberedt. Dette er noe Neumann & Neumann (2013) understøtter, da de hevder at forskeren ikke vet hva som kommer til å skje under intervjuet, og som da gjør at forskeren ikke kan være hundre prosent forberedt. Under intervjuene forsøkte jeg å fatte «beslutninger» på en slik måte at jeg ikke låste meg til enkelte spørsmål eller rekkefølgen på intervjuguiden. Intervjuguiden var med som et hjelpemiddel for å stille «riktig» spørsmål til «riktig» tid ut fra uttalelsene til deltakerne (Kvale & Brinkmann, 2009). Kvale & Brinkmann (2009) hevder at intervjuferdighetene blir best lært gjennom intervju praksis, noe jeg la merke til da jeg utover i intervjuforløpet ble mer erfaren og kvalifisert. Jeg forsøkte å ta meg god tid, lytte til hva deltakerne hadde å si og virke avslappet og interessert i det deltakerne hadde å si.

Det ble benyttet båndopptaker under intervjuene, slik at jeg kunne rette min fulle oppmerksomhet mot deltakerne i stedet for å være opptatt med å notere. Jeg noterte allikevel litt underveis i intervjuene, da i form av kroppsspråk, tonefall og ikke verbale

uttrykksformene som også er med på å gi informasjon. Dette var informasjon jeg forsøkte å benytte under analysene, slik at alle inntrykkene jeg dannet meg under intervjuene ble en del av på selve materialet – som igjen har dannet grunnlaget for analysen.

Jeg arbeidet også for at deltakerne ikke skulle føle seg som objekter i intervjusituasjonen, noe som i følge Thagaard (2013) kan føre til at deltakerne inntar en forsvarsholdning til sine meninger. Dette forsøkte jeg å løse ved at jeg fortalte lett om bakgrunnen for oppgaven, samt min egen bakgrunn fra idretten. Samtidig var det viktig at deltakerne visste at jeg som forsker ønsker å ta del i den kunnskapen deltakerne var i besittelse av, fremfor å fortelle om meg selv (Neumann & Neumann, 2012).

Jeg har under dette avsnittet skrevet om min rolle som forsker under intervjuene. Samtidig er det viktig å understreke at det ikke bare er under intervjuene jeg har en rolle som forsker. Rollen som forsker er også med da jeg jobber med fremstilling av materialet. Videre vil jeg belyse min rolle som forsker i analysen.

4.7 Forskerrollen i analysen

Tidligere har jeg delvis forklart hvordan jeg har funnet min rolle som forsker i intervjusituasjonen, og jeg vil videre beskrive hvordan rollen jeg utvikler seg i analysene. Thagaard (2013) hevder det er en utfordring i analyseringene av intervjuer å vurdere om intervjudeltakerens uttalelser på forskerens spørsmål vil være tilpasset diskursen de oppfattet at intervjueren bærer preg av. Min forforståelse testes ut og utvikles sammen med selve intervjumaterialet.

Jeg har valgt diskursanalyse som analysemetode i oppgaven. I den forbindelse jobber jeg med det som blir sagt så vel som ikke sagt, det deltakerne er enige i og det som kan bli tatt for gitt at andre skal forstå (Jørgensen & Phillips, 1999). Med en diskursanalyse blir ikke uttalelser vurdert som riktige eller gale, men oppmerksomheten rettes mot å undersøke de ulike mønstrene som er i utsagnene.

Eftersom man som forsker ofte selv er en del af den kultur, man undersøger, deler man mange af de selvfølgheder, som ligger i ens materiale – og det er netop de

selvfølgelighetene, man er ude efter at afdække (...) (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 31-32).

Som nevnt i innledningen har jeg vært tett på temaet kombinasjonen toppidrett og utdanning, uten å selv ha måtte ta valget. Det var derfor viktig at jeg var klar over at det kan være vanskelig å undersøke diskurser man er interessert i, og derfor har opparbeidet seg egne meninger om. Jeg har reflektert over min egen «viten» så godt det lot seg gjøre, slik at mine egne vurderinger og meninger ikke overskygget selve analysen (Jørgensen & Phillips, 1999). Neumann & Neumann (2012) poengterer at det er viktig å sette sin egen oppfatning i «parentes», noe man som forsker må forsøke å gjøre. Det å sette sin egen oppfatning i «parentes» handler om at jeg har tenkt igjennom hvem jeg er, og hvordan mine tanker kan påvirke undersøkelsen. Det hele handler om å være bevisst på meg selv og min forforståelse, hvem jeg er og hvordan jeg ser og oppfatter verden, da dette vil bli involvert i forskningen (Jørgensen & Phillips, 1999). Jeg gjør en studie på fenomenet toppidrett og utdanning, som jeg selv har vært nær. De jeg intervjuer jobber med å tilrettelegge for utøvere som ønsker å ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen, hvor jeg er tilknyttet de som satser på idrett. Feltet toppidrett og utdanning er et felt som har vunnet min interesse, noe som også førte til at bacheloroppgaven omhandlet dette. Jeg har forsøkt å være oppmerksom på min forståelse av det jeg studerer. Jeg har benyttet meg av diverse litteratur for å synliggjøre ulike poeng, noe som kan være med på å styrke mine refleksjoner. Til tross for dette, skal mine synspunkter komme frem å kaste et nytt lys over det jeg har sett og hørt. Jeg har jobbet med litteratur og lest meg opp på temaet, noe som kan ha gjort at jeg har hatt et litt annet utgangspunkt enn deltakerne i studien.

Videre vil jeg presentere hvordan jeg transkriberte intervjuene.

4.7.1 Transkripsjon

Etter intervjuene startet jobben med å transkribere intervjuene til tekster jeg kunne bruke i analysen. Transkripsjon var ikke ukomplisert, da dette i følge Kvale & Brinkmann (2009) var starten på en fortolkningsprosess hvor forskjellen på talespråket og det skrevne språket kan skape flere praktiske og prinsipielle problemer. Det var viktig under transkriberingen å være oppmerksom på at ikke tonefall, kroppsspråk og relasjoner ble mistet. Toneleie, kroppsspråk, intonasjon og åndedrett er i følge Kvale og

Brinkmann (2009) viktig i forhold til den senere analysen, så jeg forsøkte å være svært nøye under transkriberingen. Intervjuet var en samtale mellom meg og deltakeren, og gjennom transkripsjonen blir samtalen abstrahert og fiksert til skriftlig form.

Da jeg var ferdig med transkripsjonene satt jeg med de empiriske dataene som jeg skulle analysere. Selve transkriberingen var en svært tidkrevende prosess, men jeg valgte å ta meg god tid for å være nøye hele veien, og på den måten kunne jeg være mer sikker på at jeg fikk en mest mulig gyldig og konsekvent transkripsjon som mulig.

Selve transkripsjonen er en tolkningsprosess, hvor man kan stille seg mange spørsmål til hva det er som gir en god transkripsjon. Et spørsmål er om båndopptakeren som ble benyttet er en god båndopptaker, slik at man hører klart og tydelig det som ble sagt. Dette er noe jeg mener jeg hadde. Det ble aldri et problem å høre hvor jeg skulle sette komma eller punktum på grunn av lyden fra båndopptakeren. Dette problemet oppsto ved det muntlige språket til deltakerne, da det muntlige språket ofte ikke ga like mye mening transkribert som det gjorde i intervjusituasjonen. Jeg valgte å transkribere så fort som mulig etter intervjuene, da det hele var friskt i minne, noe jeg ser på som en god løsning. Det er viktig å påpeke at jeg transkriberte i fulle setninger, og måtte derfor fullføre noen av setningene slik at jeg forsto hva de kommuniserte under intervjuet. Dette ble gjort fordi – som allerede nevnt tidligere – transkriberingen er en fortolkningsprosess, hvor muntlig og skriftlig språk har flere ulike momenter (Kvale & Brinkmann, 2009). Det var kun jeg som transkriberte i dette prosjektet, og det har vært viktig for meg å gjøre denne jobben selv, da jeg som Kvale & Brinkmann (2009) anser at erfaringene fra å ha møtt deltakerne ansikt til ansikt som viktig for å få en mer gyldig transkripsjon.

Konfidensialitet er viktig for mine deltakere så vel som andre deltakere i andre studier, og jeg har forsøkt å hele veien gjøre etiske vurderinger i forhold til dette. Jeg har i transkripsjonen utelatt dialekter, da det kan være med på å identifisere deltakerne. Det har ikke vært noen språklige utfordringer da alle deltakerne har snakket et språk jeg er godt kjent med. Opptakene ble oppbevart på båndopptakeren og var under hele prosessen låst inne i et skap, mens transkripsjonene ble bevart på datamaskinen som krever passord for innlogging. Det er kun jeg som har hatt tilgang til skapet og

datamaskinen. I tillegg har jeg valgt å gi deltakerne bokstaver for å skille de fra hverandre, hvor bokstavene er vilkårlig utdelt.

4.8 Etikk

I følge Thagaard (2013) krever vitenskapelig virksomhet at forskeren forholder seg til etiske prinsipper. Jeg vil her presentere de tre etiske retningslinjer for forskning, informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Kvale & Brinkmann, 2009; Thagaard, 2013).

Informert samtykke vil si at personen som deltar i studien skal være klar over bruken av dataene, at det er frivillig å delta og at personen kan trekke seg når som helst uten å måtte oppgi noen grunn (Thagaard, 2013). Dette forholdt jeg meg til i oppgaven, hvor jeg sendte ut informasjonsskriv (se vedlegg) sammen med samtykkeerklæringsskjema (se vedlegg) til deltakerne.

Konfidensialitet handler om at private data som kan identifisere deltakerne ikke må avsløres (Kvale & Brinkmann, 2009). Det innebærer også å behandle personopplysningene skånsomt med hensyn til deltakerne (Thagaard, 2013). Jeg har anonymisert deltakerne, slik at deltakerne i størst mulig grad holdes konfidensielle i oppgaven. Jeg har valgt å kalle deltakerne for deltaker A, B C og D. For å styrke anonymiseringen har jeg heller ikke benyttet meg av navnene til institusjonene.

Konsekvenser ved å delta i studiet går på at forskeren må ta hensyn til eventuelle konsekvenser deltakerne kan få ved å delta i studiet (Thagaard, 2013). Dette gjelder da både skader deltakerne kan få, så vel som de fordeler de kan oppnå ved deltakelse (Kvale & Brinkmann, 2009). Det har ikke vært noen risiko for fysiske skader ved deltakelse i min studie, og det har heller ikke vært min intensjon at prosjektet skal gi negativt utslag for informantene eller institusjonen de representerer. Jeg hevder det i større grad er en fordel å få belyst fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning, slik at oppgaven er med på å skape en bevissthet rundt hvordan utdanningsinstitusjoner forholder seg til dette.

Prosjektet er meldt inn og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste – NSD (se vedlegg).

4.9 Strategi i analyse

Jeg har tidligere presentert prosessene med å samle inn materialet, og jeg vil her gå igjennom strategien i analysene av datamaterialet. Da jeg hadde transkribert ferdig og fått en tekst, begynte jeg å gå mer grundig inn i materialet, for å se om jeg kunne finne bestemte måter intervjudeltakerne snakket om og ikke snakket om temaet kombinasjonen toppidrett og utdanning.

Jeg spurte meg selv om hva som var oppgavens formål, oppgavens hva og hvorfor, ble valget på oppgavens hvordan som var datainnsamlingen og analysemetoden. I følge Thagaard (2013) handler analysemetode om hvordan forskeren går frem for å presentere empirien som er innhentet, og tolkningene forskeren gjør av empirien.

Jeg jobbet ut fra et sosialkonstruktivistisk perspektiv da jeg innhentet materialet, og valget falt videre på en diskursinspirert analyse. Som nevnt i teorikapittelet påpeker Jørgensen & Phillips (1999) at sosialkonstruktivisme er en fellesbetegnelse, er diskursanalyse en sosialkonstruktivistisk måte å utføre analyse på blant mange måter, men en som er mye benyttet. En annen måte å forstå diskursanalyse på, er å tenke at diskursanalyser fokuserer på hvordan personer snakker om bestemte temaer innenfor ulike kulturer (Thagaard, 2013). I mitt tilfelle vil det være å belyse hvordan institusjonenes planer, erfaringer og retningslinjer kan være med på å belyse fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning. Dette gjøres ved å se på hvordan de setter ord på ulike temaer innenfor fenomenet, og hvordan kunnskapen de besitter kan baseres på deres erfaringer og forståelser. I den forbindelse vil en diskursanalyse være relevant å benytte for å belyse problemstillingen. Det å jobbe diskursivt vil være med på å finne hva som kan ha makt over måten institusjonene uttrykker seg, og i mitt tilfelle vil det kunne være med på å belyse hvordan institusjonenes planer, retningslinjer og erfaringer er med på å påvirke mulighetene for kombinasjonen toppidrett og utdanning.

Jeg vil her forklare om de ulike delene i en diskursanalyse med hjelp av Meyer & Sirnes (1999). Den første delen av analysen er å presentere selve empirien, som vil si det som er blitt kommunisert og uttalt under intervjuene, blir avduket. I neste omgang innebærer det at forskeren tilføyer sin egen forståelse. Poenget med det er ikke å bare gjengi og beskrive utsagnene og uttrykkene til informantene, men å vise hvordan det er blitt produsert, hva det er som styrer oppfatningen av kommunikasjonen og hvilke kategorier

som er blitt benyttet (Meyer & Sirnes, 1999). Hensikten vil være å vise at det er noe mer enn kun en gjenkjennelseeffekt, altså det å avdekke og oppdage noe (Løvli, 2014). Eksempelvis at kanskje hva deltakerne sier om tilretteleggingen for toppidrettsutøvere på deres institusjon, kan gi forskeren informasjon utover det de faktisk sier. Som for eksempel at deres institusjon tilrettelegger på tilnærmet lik linje med resten av deltakerne på grunn av en sterk påvirkning fra en eventuell tredjepart.

I analysene vil jeg ved hjelp av teorien og tidligere forskning se om jeg kan finne enigheter i materialet, samt hva som tas for gitt og hva som ikke tas for gitt. Dette vil jeg se i sammenheng med det teoriene sier om temaet.

Jeg vil i neste kapittel presentere analysene. Første nivå i analysene er hva deltakerne uttrykte, og jeg tilføyer min forståelse av utsagnet. Det deltakerne uttrykte vil ved de fleste anledninger bli uttrykt i direkte sitater, hvor jeg som nevnt tidligere vilkårlig har gitt deltakerne bokstaver.

Det neste nivået i analysen, som kan sies å være selve hoveddelen i analysen, trekker jeg teori og tidligere forskning inn i diskusjonen om utsagnene til deltakerne. Dette gjøres for å gå en ny runde i materialet for å se det i sammenheng med teori og tidligere forskning. Jeg har valgt å diskutere etter hvert tema, noe jeg gjorde fordi jeg følte dette var mest ryddig.

Det er også et tredje nivå, som er en kort redegjørelse for funnene, hvor de blir presentert opp mot problemstillingen som tas opp i avslutningen.

5. Analyser

I analysedelen belyses forholdet mellom toppidrett og utdanning via ulike temaer/diskurser jeg har identifisert og utviklet fra datamaterialet.

De ulike temaene/diskursene har jeg gitt betegnelsene: «*Du skal få bruke 10 år på å fullføre*», «*Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset*», «*Du må gå ned på noen krav*», «*Det er en kontrakt som vi har laget*» og «*Den ruller og går*» - *Et kontrollert kaos*.

Diskursene er utviklet i datamaterialet for å vise hvilke måter ansvarlige ved institusjonene snakker og handler rundt tematikken toppidrett og utdanning. Jeg har som nevnt tidligere valgt å benytte en diskursinspirert analyse, og diskusjonen vil gjennom teori og tidligere forskning skje i tilknytning til ulike diskurser som vil få navn ved sentrale tematikker.

5.1 «*Du skal få bruke 10 år på å fullføre*»

Et fellestrekk ved informantene var at de uttrykte seg «enige» om at det burde være tilrettelegging for toppidrettsutøvere, slik at toppidrettsutøvere skal kunne kombinere utdanning med idrettssatsing. Jeg har valgt å kalle denne enigheten «*Du skal få bruke 10 år på å fullføre*». Grunnen til dette er at informantene er enige om at tilrettelegging er viktig, og samtidig er de tydelige samstemte i hvordan de gir uttrykk for at tilretteleggingen er, og hvordan de opplever et press for at de skal tilrettelegge studiene slik at de tilpasses toppidrettsutøvere. Informantene uttrykker seg i form av utsagn som gir uttrykk for at de er blitt «standardiserte». Det går igjen i datamaterialet, på tvers av de ulike institusjonene, svært like måter å organisere tilretteleggingen på, og de virker å være tilnærmet like. Nedenfor presenteres noen eksempler på fortellermåter om hvordan tilretteleggingen for toppidrettsutøverne er på deres institusjon:

«Og her står det hva det innebærer å ha toppidrettsstatus, og som jeg sa, man får da en rett til å få en individuelt tilpasset utdanningsplan... som vi har snakket om... kan ta en eksamen i utlandet, man kan også få utsatt eksamen to ganger i året, de som du skal ta på høsten kan du ta i februar, de du skal ha på våren kan du ta i august. Du kan også på førsteåret ta igjen timer. At du er jo i en klasse, men du kan følge andre klasser, andre grupper, ta flere av de samme øktene».

(Deltaker A)

Deltaker A forteller her noen av punktene på avtalen de har mellom utdanningsinstitusjonen og toppidrettsstudenten. Toppidrettsstudentene gis en rett til å få en tilrettelagt undervisningsplan utfra sine behov. Det innebærer blant annet at de kan ta eksamen i utlandet om de for eksempel skulle være med på et internasjonalt mesterskap under eksamen, dersom om de ser at de ikke får mulighet til å ta eksamen kan de utsette den to ganger i året, og studentene kan ta igjen timer på tvers av andre klasser. Videre sier deltaker B:

«Det er individuelle utdanningsløp, at dem tar utdanninga på lengre tid enn normalt, dem kan ta eksamen i utlandet, og det er kanskje litt andre rekkefølger på studiene ettersom hvilke emner en greier å gjennomføre på studiet i de ulike semestrene. Der ser vi at det er behov for å bruke og gjøre individuelle planer».

(Deltaker B)

Deltaker B viser til de samme som deltaker A gjorde, men er opptatt av at det skal være individuelle utdanningsløp, og presiserer at de kan ta utdanningen på lenger tid enn normalt. Deltaker C forteller:

«Det innebærer at hver utøver har rettigheter for å få tilrettelagt, som å få ta studiet på lengre tid, få mulighet til å flytte eksamen hvis det kommer opp noe uforutsigbart, og få muligheten til å få tilrettelagt innenfor det obligatoriske oppmøtet og innleveringer. Så det blir mye mer fleksibilitet enn i vanlige studier. Men de skal gjennom det samme, og det er de samme kravene. Og det er veldig viktig både for oss og Olympiatoppen, for det skal ikke være noen B-studenter som går ut. De skal gå ut med den samme kompetanse som de andre som går ut».

(Deltaker C)

I likhet med deltaker A og B viser deltaker C til mye av den samme tilretteleggingen, og i likhet med deltaker A sier deltakeren at toppidrettsstudenten har «rettigheter» til å få studiet tilrettelagt, som er noe jeg vil gå nærmere inn på i diskursen «Det er en kontrakt som vi har laget». Deltakeren presiserer også at alle studenter, med og uten toppidrettsstatus, skal igjennom det samme, for det er viktig for dem at studentene som blir uteksaminert fra høgskolen skal representere institusjonen på en god måte. En god måte vil her være at ryktet til institusjonen blir omtalt på en positiv måte, med andre ord skal det være litt status å bli uteksaminert fra høgskolen. Deltaker D utdyper hvordan tilretteleggingen er på sin institusjon slik:

«ehm, det er avtalen vi har med Olympiatoppen som legger rammene for hva vi skal gjøre. Og det vi har skrevet der er at studenter som da får toppidrettsstatus, vil kunne bruke lenger tid på studiene uten at dem skal betale noe ekstra eller at det legges noen hindringer der, det betyr at om du som toppidrettsstudent bruker 10 år på å fullføre et studium så skal du få lov til å gjøre det. Så går det litt på å forsøke i den grad det er mulig å tilrettelegge timeplanen sånn at den ikke går i for mye konflikt med trening (...). Så da kan vi gå inn å hjelpe dem med å sy sammen en litt mer skreddersydd timeplan. Så forsøker vi da å legge til rette sånn at hvis dem befinner seg utenlands når en eksamen gjennomføres, så kan dem gjennomføre en eksamen der dem er (...). Også er vi litt mer fleksible i forhold til frister. Ikke frister for å levere inn eksamensbesvarelser eller fagoppgaver osv, men frister for å melde seg av og på eksamen».

(Deltaker D)

Deltaker D viser til mye av den samme tilretteleggingen som både deltaker A, B og C gjør. Deltakeren viser til en avtale de har laget med Olympiatoppen, som sier hvordan tilretteleggingen skal være, som er noe jeg vil gå nærmere inn på i neste avsnitt.

Deltaker D viser også med utsagnet en svært stor grad av fleksibilitet i forhold til tilretteleggingen. Deltakeren sier blant annet at toppidrettsstudentene skal få bruke 10 år på studiet hvis de trenger det. Her gis toppidretten forrang, og et sentralt spørsmål vil være at hvordan skal en utdanningsinstitusjon kunne henge med og tilpasse seg et slikt utdanningsløp?

Jeg vil videre diskutere hvordan standardiseringen av institusjonene kan problematiseres, og vil ta opp fordeler og ulemper ved dette. Deltakerne uttrykker at de er fornøyde med hvordan tilretteleggingen for toppidrettsutøverne er, og de gir uttrykk for at de er særegne i måten de tilrettelegger på. «Enigheten» de har om «sin» tilrettelegging virker å innebære at de ikke føler Olympiatoppen utøver noen spesiell form for makt ovenfor institusjonens tilrettelegging, noe jeg vil komme tilbake til i neste diskurs.

Det eksisterer utvilsomt kunnskap og erfaringer blant deltakerne om hvordan institusjonene best mulig kan legge til rette for toppidrettsstudentene i henhold til institusjonenes egne krav. Deltakerne fremhevet avtalen de har med Olympiatoppen, og presiserte at de hadde utarbeidet avtalen i samhandling med Olympiatoppen. Til tross for dette uttrykte ingen av deltakerne noe om hvordan Olympiatoppen har formet institusjonen på den måten som står i Olympiatoppens interesser, som i følge Neumann

(2001) kan analyseres i tre ulike dimensjoner som vil bli tatt opp i diskursen «Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset».

I materialet fra intervjuene uttrykkes det en tilnærmet lik tilrettelegging på tvers av institusjonene. Det kommer frem ved at studentene med toppidrettsstatus får ta studiet på lengre tid, kan få en timeplan som er tilpasset med deres behov, de kan delta i timer på tvers av klasser, kunteksamnen kan benyttes som ordinær eksamen, de kan gjennomføre eksamen et annet sted enn på skolen (f.eks når de er i utlandet på et mesterskap), og det blir generelt mer fleksibilitet i utdanningsløpet.

Alle institusjonene har inngått en avtale med Olympiatoppen, som har i samråd med hver institusjon utviklet en avtale som gjelder mellom institusjonen og toppidrettsutøveren. Avtalen virker å være tilnærmet lik på alle institusjonene, til tross for at informantene presiserer at det er noe de selv har utviklet i samhandling med Olympiatoppen. I og med at alle institusjonene i studien har inngått en avtale med Olympiatoppen og har et tett samarbeid med dem, kan det indikere at tilretteleggingen er tilnærmet lik på institusjonene. Scott (2008) hevder at essensen i institusjonell teori er at institusjoner i en grad blir påvirket av sine omgivelser. Dette i form av normer, regler og holdninger til og fra omgivelsene. Institusjonene i oppgaven vil kunne ha skapt sine egne holdninger til toppidrett samtidig som de vil være påvirket av samfunnet, da med reglement fra høyere hold og hvordan samfunnet oppfatter situasjonen til utøvere som vil satse ved siden av idretten. Innenfor omgivelsene er det ikke kun et krav om effektivitet som påvirker institusjoner, da legitimitet ofte kan ses på som viktigere. Legges Scott sin forståelse til grunn, vil en antagelse kunne være å anse at institusjonene er tilnærmet like.

Informantene var like fullt nøye på å forklare at det var de selv som hadde utarbeidet avtalen de har for tilrettelegging av toppidrettsstudentene, men at det var gjort i samhandling med Olympiatoppen. Til tross for dette kommer det tydelig frem i datamaterialet at det er tilnærmet lik tilrettelegging, og tilnærmet lik avtale med Olympiatoppen på alle institusjonene. Det kan være flere grunner til dette, blant annet om en ser det i lys av at toppidrett og utdanning er sosialt konstruerte fenomener, som mennesker er med på å skape og kategorisere (Jørgensen & Phillips, 1999). Dette gjøres ved bruk av språket og kommunikasjonen mennesker i mellom. Siden fenomenet

toppidrett og utdanning er menneskeskapt fenomen, og det er mennesker som sier det må tilrettelegges, vil institusjonenes tilrettelegging kunne bli likt formet av den grunn at de kommuniserer med hverandre om de bestemte temaene. Dette henger sammen med det Burr (1995) hevder, nemlig at kunnskap skapes i sosial interaksjon (referert i Jørgensen & Phillips, 1999). Det jeg vil frem til er at til tross for at informantene fremhever at det er de som har laget avtalen (kun i samarbeid med Olympiatoppen), vil de kunne være påvirket av andre rundt seg som de har kommunisert med.

Fletter man også Scott (2008) sin forståelse av institusjonell teori inn, vil det enda tydeligere kunne være med på å se hvorfor institusjonene er tilnærmet like. I følge Scott (2008) blir institusjoner påvirket av sine omgivelser, da gjerne i form av normer, regler og holdninger fra samfunnet de er en del av. I dette tilfellet vil institusjonene kunne være påvirket av Olympiatoppen, noe deltakerne også insinuerer i intervjuene.

Institusjonene er styrt av regler fra høyere hold som de må forholde seg til, noe som kan føre til at de ikke kan gi all den tilretteleggingen som trengs. Det er også noe deltaker C påpeker, at det har hendt at Olympiatoppen har ønsket tilrettelegging som dem ikke har vært stand til å gi. Holdninger fra omgivelsene kan ses i lys av dagens samfunn, hvor det er blitt mer normalt å ta en høyere utdanning enn for noen år tilbake. Ser en på tallene til Statistisk sentralbyrå kan man se at fra bare i Oslo har nesten annenhver person høyere utdanning, og på landsbasis har det vært en signifikant økning fra 1985 (Statistisk sentralbyrå, 2014). Da det har vært en økning i høyere utdanning, vil det også kunne ha en effekt på at det er forventninger til at toppidrettsutøverne også burde ta en utdanning, som gjør at de står sterkere i samfunnet etter endt karriere. Jeg stilte deltakerne spørsmål under intervjuet om de hadde opplevd en økning i antall toppidrettsstudenter på institusjonene, noe ingen hadde lagt merke til. Det kan være to grunner til dette, hvor det første er at tre av deltakerne var nyansatte i sine stillinger og derfor ikke hadde full oversikt over hvordan det var før. For det andre hadde antallet toppidrettsstudenter gått ned på grunn av en innstramning av hvem som fikk toppidrettsstatus, noe jeg vil komme tilbake til i neste diskurs.

Ved at det skapes en enighet uttrykt gjennom «*Du skal få bruke 10år på å fullføre*» kommer det frem at institusjonene er tilnærmet like i sine måter å tilrettelegge for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen. Det kommer frem at det kan være flere grunner til at institusjonene er tilnærmet like, blant

annet at det er laget en avtale med Olympiatoppen som er den aktør som har «makt» til å avgjøre hvordan tilretteleggingen skal være. Det fremkommer også at institusjonene blir preget av sine omgivelser, i form av holdninger, normer og regler fra samfunnet institusjonen er en del av. Samtidig er institusjonene selv samfunnsaktører, hvor de ikke kun er påvirket av, men selv påvirker samfunnet. Det hele kan forstås som gjensidig konstituerende, noe som leder oss over i neste diskurs hvor begrepet makt blir tilføyd.

5.2 «Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset»

Det er som jeg har nevnt tidligere flere faktorer som spiller inn på hvordan institusjonene tilrettelegger for toppidrettsstudentene, og deltakernes uttalelser tilsier at de opplever et press om å gi et større og bedre tilbud til toppidrettsstudentene fra blant annet Olympiatoppen. Informantenes uttalelser bærer preg av at de er blitt påvirket av ytre faktorer, og det kommer også frem at Olympiatoppen kan ha en sentral rolle som et «påvirkende organ» (Askildsen, 2012) for hvordan institusjonene skal tilrettelegge for toppidrett og utdanning. Grunnen til at jeg hevder dette, er fordi informantene nevner Olympiatoppen som den de samarbeider sammen med om tilretteleggingen, og fordi det nettopp er Olympiatoppen de nevner på spørsmål om de har opplevd noe press eller forventninger utenfra.

«Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset, så det er vanskelig for meg å utale meg om det. Så hva slags press ledelsen føler på det, det vet jeg ikke. Men jeg vet jo at Olympiatoppen presser (deltaker A). For det er jo mange utøvere der, og da (deltaker A) tett om tett med Olympiatoppen hadde vært det mest optimale stedet for mange toppidrettsutøvere å studere. Samt NIF, Norges idrettsforbund presser nok også litt på»

(Deltaker A)

Deltakeren selv uttrykker at det ikke er «press utenfra», og begrunner dette med at vedkommende ikke innehar den stillingsrollen som står ansvarlig (noe som er forklart i metodekapittelet). Til tross for dette, uttrykker deltakeren like fullt at institusjonen også «føler press» fra Norges Idrettsforbund og Olympiatoppen om å tilrettelegge mer for toppidrettsutøvere. Deltaker A uttaler også at deltakeren forstår hvorfor Olympiatoppen og Norges Idrettsforbund ønsker mer tilrettelegging fra institusjonen, men det kommer frem at institusjonen føler de ikke kan legge mer til rette da av prinsippet om at alle

studenter skal igjennom den samme utdanningen. Deltaker D utdyper også noe lignende:

«Det er jo klart at Olympiatoppen er jo opptatt av sånne ting.. Men der har vi en tilrettelegging som gjør at dem også synes fungerer greit (...)der har vi vel ved en eller to anledninger hatt da folk i Olympiatoppen som har da på vegne av studenten jobba for å forsøke å få til tilrettelegging som ikke vi har vært i stand til å gi. Så da kan en si at da har vi hatt et visst ytre press fra Olympiatoppen, med det er det eneste».

(Deltaker D)

Her kommer det frem at på spørsmål om de føler noe press/forventninger utenfra for at de skal tilrettelegge for toppidrettsutøvere, er det Olympiatoppen som nevnes. De nevner ikke samfunnet, andre studenter eller idrettsutøvere/trenere, men - kun Olympiatoppen som institusjon tilskrives dette «presset». Olympiatoppens «press» blir i materialet uttrykt som om institusjonene bør gjøre mer enn de gjør når det gjelder tilrettelegging. Det kommer også frem synspunkter som indikerer at institusjonene ikke er villige til å gjøre mer. Olympiatoppen har allerede påvirket institusjonene til å legge til rette for toppidrettsutøvere, men at institusjonene er ikke villige til å strekke seg lenger. Engelstad (2005) hevder at i det moderne samfunn er de største formene for makt utøvet gjennom å utforme institusjoner, konstruere organisasjoner, vedta lover og regler, og fastlegge og definere roller. I følge Steven Lukes finnes det grunnleggende likheter mellom alle begrepene om makt – A påvirker B (Neumann, 2001). Olympiatoppens innflytelse ligger i at i kraft av sin posisjon virker å ha standardisert institusjonene i en retning som Olympiatoppen synes er riktig, samtidig som de ønsker mer tilrettelegging enn hva institusjonene ønsker å gi. Dette kan en i følge Steven Lukes analysere i ulike dimensjoner (Neumann, 2001), som er noe vi kommer tilbake til.

Deltaker C fokuserer også på at det «er veldig viktig både for oss og Olympiatoppen, for det skal ikke være noen B-studenter som går ut. De skal gå ut med den samme kompetansen som de andre som går ut» (Deltaker C). Her kommer det frem at toppidrettsutøverne i bunn og grunn skal igjennom det samme som alle andre studenter, for det er viktig for institusjonen at de uteksaminerte studentene kommer ut i arbeidslivet og representerer institusjonen og utdanningen på en god måte. Hva en god måte innebærer, vil kunne være alt fra utdanning til idrettsprestasjoner, men i dette

tilfellet vil det antakelig være i form av at de representerer en god utdanning fra institusjonens side. Dette blir også i større eller mindre grad nevnt hos de andre deltakerne også. Deltaker D sier blant annet:

«... men det er jo dem samme eksamener og dem samme pensum, så det er ikke sånn at du slepper noe lettere unna som student»

(Deltaker D)

Videre vil jeg diskutere de sentrale tematikkene rundt det som kommer frem i den deskriptive delen, og se dette i forhold til relevant teori samt videre forskning.

Går en inn på hjemmesidene til Olympiatoppen står det at: *«Idrettstinget 2011 understreker at toppidrettsutøvere skal kunne ha et helhetlig trenings- og utdanningstilbud»* (Olympiatoppen, 2013c). Olympiatoppen uttrykker her at de setter toppidrett og utdanning høyt og de ønsker å gjøre det best mulig for toppidrettsutøvere. Videre forklarer de at de skal legge til rette for å gjøre det mulig å kombinere idrettssatsingen med utdanning innenfor kravene høgskoler og universiteter setter for sine studenter (Olympiatoppen, 2013c). Dette betyr at Olympiatoppen kun ønsker å gjøre det best mulig for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning, men at de må rette seg etter kravene til høgskolene, da i form av institusjonenes retningslinjer, programplaner, etc.

Fletter man inn Lukes (1974) ulike dimensjoner om maktanalyse som ble gjort rede for i teorien vil en kanskje kunne se at makt ligger under overflaten (referert i Neumann, 2001). Den endimensjonale analysen kan en se ved å lese utsagnene til informantene. Der ser en at de gjengående nevner Olympiatoppen, da både i forbindelse med samarbeid og at de har følt et ytre press. Det ytre presset som institusjonene føler kan det være interessant å se litt nærmere på videre. Olympiatoppen har forsøkt å få til en tilrettelegging som institusjonene ikke har hatt mulighet til å gi. Institusjonene presiserer at toppidrettsstudentene må igjennom det samme, på lik linje med de andre studentene. Institusjonene har retningslinjer, planer og lovverk de må følge, noe som kan være med på at de ikke gir etter for det ytre presset. Til tross for at institusjonene føler et press fra Olympiatoppen, er det interessant å se at institusjonene har redusert antall studenter med toppidrettsstatus. Dette er ikke fordi det er færre som søker om å få

toppidrettsstatus, da flere av deltakerne hevder de har hatt en økning i antall søkere. Grunnen er at Olympiatoppen har vært med på å sette strengere krav til hvilke studenter som skal få toppidrettsstatus. Hvorfor har Olympiatoppen fått institusjonene til å ha strengere krav, samtidig som institusjonene føler seg presset til å gi mer enn de kan gi? Dette kan bringe oss videre på til todimensjonale maktanalysen til Lukes (1974) referert i Neumann (2001).

I den todimensjonale analysen kan en tolke det frem til at Olympiatoppen har formet institusjonene på en slik måte de selv ønsker, noe Engelstad (2005) hevder er den mest omfattende formen for makt i dagens moderne samfunn. Ved å være med på å forme institusjonene tidlig, vil Olympiatoppen lettere få det slik de vil. Institusjonene er mer tilrettelagt for deres handlinger, som i følge Neumann (2001) kan føre til at de overkjører institusjonene med mindre omkostninger for seg selv. Med dette menes det at Olympiatoppen vil få det lettere som de vil, og at institusjonene ikke yter den samme motstanden da de allerede er delvis strukturert slik Olympiatoppen ønsker. Her kan en trekke en parallell til spørsmålet om hvorfor Olympiatoppen har fått institusjonene til å ha strengere krav til hvem som får toppidrettsstatus, samtidig som at de ønsker mer tilrettelegging fra institusjonene. Olympiatoppen fremmer at tilbudet om å få tilrettelagt utdanning skal være for de som faktisk trenger det og at de ressursene som er satt inn ikke skal bli «sløst» vekk til noen som ikke burde være kvalifisert til å ha toppidrettsstatus. Dette er noe jeg vil gå nærmere inn på senere. Til tross for dette, så kan en som tidligere nevnt se på Olympiatoppen sine hjemmesider at de er tydelige på at tilretteleggingen skjer i forhold til kravene høyskolene og universitetene har satt: *«Olympiatoppen legger derfor til rette for å gjøre dette mulig innen de kravene som høyskoler og universiteter setter til studentene»* (Olympiatoppen, 2013c). Det er også viktig å merke seg at flere av institusjonene selv har henvendt seg til Olympiatoppen om hjelp for å kunne tilrettelegge for toppidrettsutøvere på en god og rasjonell måte. Dette bringer oss over på den tredje dimensjonen i maktanalysen.

I og med at flere av deltakerne i studien selv har forhørt seg med Olympiatoppen om hjelp, kan det indikere at de handlingene fra Olympiatoppen sin side er blitt godtatt av institusjonene fordi de ikke vet eller ønsker at ting skal være annerledes. Dette kan i følge Neumann (2001) være et resultat av et system som fungerer på tvers av partenes interesser, og er da i tråd med dimensjonsbegrepet til Lukes (1974). Det er for eksempel

i følge en representant fra Olympiatoppen ingen som stiller krav til at høyskolene skal ansette egne toppidrettsveiledere, dette blir gjort frivillig av høyskolene selv og de får ingen økonomisk støtte av Olympiatoppen, kun veiledning. Som beskrevet tidligere, nevnte deltakerne at de følte et press fra Olympiatoppen om at de skulle tilrettelegge. I følge en representant fra Olympiatoppen hadde ikke de presset noen, men det var kanskje bra at institusjonene trodde det. Dette kan en se i tråd med det Lukes (1974) sier: «*Indeed, is it not the supreme exercise of power to get another or others to have the desires you want them to have – that is, to secure their compliance by controlling their thoughts and desires?*» (Sitert av Neumann, 2005, s.167).

Ved uttrykket «*Altså, jeg kjenner jo ikke så mye på presset*» kommer det frem at deltakerne føler Olympiatoppen yter størst press på institusjonene om å tilrettelegge for at toppidrettsutøvere skal få ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen. Jeg har fått frem at makt er et sentralt tema i hvordan tilretteleggingen skjer, og makt er, i følge Engelstad (2005) sentralt i et samfunnsperspektiv, og en kan se at makten går begge veier. Bruken av makt kan være elegant, og trenger ikke være i forbindelse med noe negativt. Mange kan hevde at når makt kommer inn i bildet, ødelegger den forholdene, noe Engelstad (2005) spør seg selv om: «*Men kanskje det heller er omvendt – at makten er med som et underliggende premiss i mellommenneskelige forhold?*» (s.31-32). Til tross for at institusjonene følte et press fra Olympiatoppen, var det ingen som nevnte begrepet makt. Kanskje er det på denne måten makt fungerer best, da den ikke blir omtalt?

5.3 «Du må gå ned på noen krav»

Først og fremst er deltakerne «enige» om at det skal tilrettelegges for at toppidrettsutøvere skal kunne kombinere toppidrett med utdanning, men at dette ikke skal gå på bekostning av kunnskapen som skal tilegnes ved studie. Jeg har valgt å kalle denne diskursen «Du må gå ned på noen krav». Grunnen til dette er fordi deltakerne uttrykker seg om hvordan de mener det er å kombinere toppidrett med utdanning. Noe av det første som ble tatt opp av deltakerne under intervjuene var hvor vanskelig det er å kombinere utdanning med toppidrett, og hvor ulike forutsetninger toppidrettsstudentene har for å lykkes med å kombinere idrettssatsingen med utdanning. Deltakerne har tilnærmet lik forståelse vedrørende hvordan det er å være i situasjonen til toppidrettsstudentene, noe de antakelig har fått god innsikt i da de jobber så tett med

toppidrettsstudentene. Videre vil det bli presentert noen eksempler på fortellermåter for hvordan det er å kombinere toppidrett med utdanning sett fra institusjonenes side:

Det er en veldig positiv holdning til det. Jeg synes personlig det er helt topp at vi har toppidrettsstudenter, og at det er studenter som ønsker å starte en utdanningskarriere ved siden av idretten for å ha noe å falle tilbake på den dagen de ikke er toppidrettsstudenter eller utøver lengre. For det er tungt å starte å studere da en er 35år, å da skal begynne med idrett grunnfag eller en bachelor. Det tror jeg er veldig tungt. Så hvis man klarer å komme litt i gang med å kombinere det ved siden av, så er det generelt en oppfatning av at det er bra.

(Deltaker A)

Deltaker A forteller her om hvordan holdningene til at toppidrettsutøvere skal ta en utdanning er på institusjonen, noe som blir omtalt som «en veldig positiv holdning». Videre forteller deltakeren om hvorfor det er positivt. Holdningene til hvorfor det er positivt å ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen er blant annet som deltaker A sier her, at det er vanskelig å starte på en utdanning da en er 35år, så det å ha noe å falle tilbake på vil være lurt. Dette er en oppfatning deltaker A deler med resten av deltakerne. Deltaker D uttaler også en positiv holdning til at noen velger å ta en utdanning ved siden av idrettssatsingen, men presiserer tydelig at det å ta en utdanning er ikke for alle.

Ja, det mener vi er bra. Det betyr jo ikke at en hver toppidrettsutøver skal ta høgskoleutdanning, fordi jeg tror at toppidrettsutøvere er som folk flest. Noen vil bli gode snekkere, noen vil bli gode rørleggere, noen vil bli gode sånn og sånn. Men noen av dem er jo også sånn utrusta at dem kunne tenke seg en akademisk karriere.

(Deltaker D)

Videre uttaler deltaker B seg om hvordan det er å kombinere idrettssatsingen med utdanning:

Det er vanskelig å kombinere! Det kreves så mye mer av deg. Du må være strukturert hele veien på to områder, ikke bare et område. Så det er vanskelig, svært vanskelig tror jeg. Men det gjelder at du setter deg små mål, og de små målene vil du klare, så det er langt i fra umulig.

(Deltaker B)

Deltaker B uttrykker seg her om hvordan det er å kombinere toppidrett og utdanning, noe deltakeren mener er vanskelig. Til tross for at deltaker B uttrykker at det er vanskelig å kombinere, mener også deltakeren at det absolutt ikke er umulig. Med «langt fra umulig» mener deltakeren at det er mulig å kombinere idrettssatsingen med utdanning, så lenge toppidrettsstudenten setter seg små mål. Dette er noe de andre deltakerne også uttrykker, noe som tilsier at det er en tilnærmet «enighet» blant deltakerne om at det er vanskelig å kombinere idrettssatsingen med utdanning. Deltaker D uttaler seg også om andre ting som er vanskelig for en toppidrettsstudent:

Det jeg synes kan være litt krevende innimellom er lånekassa. Fordi i følge lånekassa så kan du ikke være mer enn «så» mye forsinka i utdanning og fortsatt ha rett på støtte. Det er klart at en toppidrettsutøver kan fort være mer enn 60 studiepoeng forsinka, eller bruke mer enn ett år på å gjennomføre ett års studier. Så det hadde jo vært mye lettere for toppidrettsutøveren hvis dem kanskje hadde hatt muligheten til å være to eller kanskje tre år forsinka og fortsatt ha krav om støtte. Men samtidig så er det jo vanskelig da å si at lånekassa skal finansiere norsk idrettssatsing!

(Deltaker D)

Deltaker D synes forholdet mellom lånekassa og toppidrettsstudentene kan være vanskelig. Avtalen institusjonen har mellom seg og Olympiatoppen og mellom studenten, sier blant annet at toppidrettsstudentene kan få ta studiet på lengre tid enn hva som er normalt. En toppidrettsstudent kan i følge deltakeren fort havne mer enn 60 studiepoeng bak, noe som tilsier at de kan miste støtten fra lånekassen. Flere av deltakerne har også nevnt at enkelte som satser på idrett faktisk bare melder seg opp på en utdanning for å kunne få støtte fra lånekassen. Deltaker D sier at det hadde vært lettere om lånekassen hadde latt de med toppidrettsstatus få være lenger forsinket i sine studier, men presiserer at det er vanskelig å argumentere for at lånekassen skal finansiere norsk idrettssatsing. Deltaker A sier videre:

Mange er veldig flink pike eller flink gutt, de er veldig gode i idrett, de er gode på skolen, men så begynner de å studere på høgskole ikke sant og skjønner «oi, jeg er ikke best i alt lenger, jeg klarer ikke få de resultatene jeg ønsker på skolen, jeg får dårlige karakterer!». De trenger kanskje å få høre at «du må gå ned på noen krav, og faktisk forstå at du kan være en flink student uten å få de A'ene. Det er forskjell på deg og de som er heltidsstudenter». Så hos noen må jeg forsøke å senke kravene de har til resultatene på skolen.

(Deltaker A)

Her snakker deltaker A om at mange av toppidrettsstudentene setter seg høye mål på begge arenaene, hvilket betyr satsing både på idretten og på det akademiske. Deltakeren må faktisk forsøke å få toppidrettsstudentene til å gå ned på noen av kravene de stiller til seg selv. De kan i følge deltakeren ikke forvente å lykkes fullt på to arenaer, så det å bare få bestått i enkelte fag kan være en god prestasjon. Deltaker C snakker også om at toppidrettsstudentene setter høye krav til sin egen prestasjon, og utdyper:

Det er veldig individuelt blant studentene. Men det er sånn at når vi går igjennom døgnet til utøverne, da ser vi at de ofte ender opp med 32-37 timer i døgnet om de hadde satt opp alt de ønsker! Da må vi sette oss ned å se på hva de kan ta bort. Trening kan de jo ikke ha mindre av, søvn og restitusjon må være til stede, ernæring og spise må være til stede. Da sitter vi igjen med skolen, venner og det private livet som det må bli mindre av. Da velger nok mange å trekke bort tiden til skole, slik at de kanskje må ta studiet på lengre tid.

(Deltaker C)

Deltaker C presiserer her at det er individuelle forutsetninger blant toppidrettsstudentene som med andre studenter. Dette er noe de andre deltakerne også uttaler, noe som tilsier en tilnærmet enighet blant alle deltakerne om at det er veldig individuelt mellom toppidrettsstudentene. Deltaker C snakker videre om hvordan døgnet til en toppidrettsstudent ville vært, om toppidrettsutøveren hadde fått tatt med alt de ønsket. Deltakeren opplever at toppidrettsstudentene da ender opp med et døgn som skulle hatt 32-37 timer, noe som ikke lar seg praktisere. Da må deltakeren og toppidrettsstudenten finne ut hva de kan velge bort, og valget faller da ofte på skolen. Deltaker A snakker også om at det er ulike forutsetninger blant toppidrettsstudentene som med andre studenter:

Toppidrettsstudentene er så forskjellige! Det er så ulikt hvilken kapasitet de har og hva de vil. Noen sier de må ha skolen for å ha noe annet å tenke på (...), men så har du de som bare må fokusere på idrett hele tiden. Så det er veldig ulikt.

(Deltaker A)

Deltaker A opplever også at toppidrettsstudentene er forskjellige, og presiserer dette med å ta inn hvilken kapasitet de har og hva det er de vil. Det er viktig for deltaker A at toppidrettsstudentene er forskjellige, og at det er mye som avhenger av hva det er de faktisk vil. Deltakeren uttaler at det er noen som må ha skole ved siden av

idrettssatsingen for å kunne ha noe annet enn idrett å tenke på, men også at det er noen som ikke klarer å ha fokuset på noe annet sted enn idrettssatsingen. Videre forteller deltaker A litt om hva deltakeren hjelper toppidrettsstudentene med:

Det er mange som kommer innom jevnlig faktisk. Hvor jeg hjelper de med det ene og det andre, og det trenger ikke nødvendigvis å ha noe med toppidrettsstatus å gjøre egentlig. Det kan være av personlige årsaker også! Mange trenger bare en prat, de trenger bare å ha noen å komme til, for å spørre om hvordan jeg gjør ditten og datten (...) det handler kanskje om timeplanen, forståelse av den, fronter, studentweb, men også ting som lege, botilbud, og statens lånekasse. (...) Jeg tror de trenger å bli sett litt ekstra og bli lagt merke til, rett og slett få en forståelse av deres situasjon. Alle mennesker har et behov for annerkjennelse, og et behov for å bli sett. Så jeg tror det kanskje ligger mer på menneskelige behov, at de er forskjellige, at noen trenger det og andre ikke.

(Deltaker A)

Deltaker A opplever at det er mange som kommer innom jevnlig, noe som er litt særegent for deltakerens institusjon da de andre institusjonene ikke har så mye kontakt med toppidrettsstudentene. Deltakeren hjelper ikke toppidrettsstudentene kun med å få tilrettelagt undervisning ut fra de behovene toppidrettsstudenten har, men også for å hjelpe til med for eksempel legetilbud, botilbud og statens lånekasse. Deltakeren presiserer også at noen toppidrettsstudenter bare trenger å bli sett litt ekstra, og få en forståelse av situasjonen de er i. Deltakeren har en stilling som toppidrettsveileder, noe som i seg selv tilsier at de skal ha en forståelse for situasjonen toppidrettsstudentene er i. Videre uttaler deltakeren seg om at alle mennesker har et behov for annerkjennelse og det å bli sett, noe som er et av de grunnleggende behovene for mennesker i følge Deci & Ryans (1985) self-determination theory. Denne vil jeg komme tilbake til senere. Deltaker D skulle ønske det var mer kontakt mellom stillingen som toppidrettsveileder og toppidrettsstudenten, og sier videre:

Mange ser jeg jo kun når det er noe dem trenger å få fiksa. (...) Jeg kan være med som en sparringspartner, men hvis utøveren ikke sjøl er den som har det siste ordet og forplikter seg litt for den planen som legges, så trur jeg at dem i større grad vil kunne ramle ut. Fordi du er mer tro mot en plan du har laga sjøl enn en plan som noen andre har tredd nedover hue på deg. (...) Hadde jeg sagt at «du skal ta sånn, og du skal ta sånn og du skal ta sånn!», så trur jeg at en del av disse utøverne vil oppleve at dette ikke er deres studieprogram og at det ikke er slik de vil gjøre det. Og da trur jeg ikke at de forplikter seg på samme måten. Så jeg er opptatt av å jobbe sammen med studenten og legge fremdriftsplanen og målsetningene i samarbeid med studenten.

(Deltaker D)

Her uttaler deltaker D seg om hvordan deltakeren oppfatter sitt forhold til toppidrettsstudentene. Deltakeren opplever at de kun kommer innom da det er noe de trenger å få fikset, noe som er i motsetning til erfaringene til deltaker A som ble presentert ovenfor. Videre forteller deltaker D om hvordan toppidrettsstudenten og deltakeren samarbeider for å komme frem til en løsning slik at toppidrettsstudenten får mulighet til å satse på idretten samtidig som skolens krav tilfredsstilles. Deltakeren har en oppfatning av at toppidrettsstudentene i større grad fullfører en plan de har vært med på å lage, kontra en plan som noen andre har laget og sier de skal følge. Dette er også et punkt i Deci & Ryans (1985) self-determination theory, det at mennesket har et behov for å føle autonomi (medbestemmelse).

Deltaker D sier også dette om toppidrettsstudentene:

Jeg vet jo at dem er jo litt rollemodeller ofte i klassesammenheng. Ikke fordi toppidrettsstudenter nødvendigvis er noen toppstudenter, men det er jo klart at det er litt morsomt innimellom da, å kunne gå med en som du da vet er toppidrettsutøver. En som du kanskje har sett på tv og i avisa og litt sånn. Det er jo litt hyggelig liksom, og det synes jo vi og!

(Deltaker D)

Deltaker D uttaler at toppidrettsstudentene ofte kan være litt rollemodeller for de andre studentene, og da ikke fordi at alle toppidrettsstudenter alltid er en toppstudent. Det kan være gøy for de andre studentene å gå i klasse med noen de har sett på tv og/eller i avisa. Det at de er rollemodeller for andre studenter mener deltakeren er bra, og avslutter med å si at de synes også det er hyggelig å ha toppidrettsutøvere på sin institusjon.

Her vises det at deltakerne verdsetter at de som satser på idrett også tar en utdanning ved siden av, samtidig som at de har forståelse for at noen velger å ikke gjøre det. Dette kommer frem ved flere anledninger i intervju situasjonene. Til tross for at det er en «enighet» blant deltakerne om at det er bra at toppidrettsutøvere tar en utdanning ved siden av idretten, gjentar flere av deltakerne at det er vanskelig å kombinere idrettssatsingen med utdanning og at det ikke er for alle.

Et av argumentene til deltakerne for at det er lurt å kombinere toppidrett med utdanning, var at da har man noe å falle tilbake på etter endt idrettskarriere og at det kan være vanskelig å starte opp med studier da en er 35 år. Dette samsvarer med toppidrettsutøveres holdninger presentert ved andre studier tidligere. Et eksempel er Oliveren (2013) som gjorde en studie på kombinasjonen satsing på langrenn og utdanning, hvor det blant annet kom frem at flere av utøverne tok en utdanning ved siden av idrettssatsingen. De begrunnet dette med blant annet at de da hadde noe å falle tilbake på etter endt karriere eller om det skulle oppstå noe uforventet. Det kommer også frem i studien til Oliveren (2013) at toppidrettsutøverne synes det var vanskelig å kombinere idrettssatsingen med studier, noe som også samsvarer med utsagnene til deltakerne i denne studien. Deltakerne fortalte blant annet at det er vanskelig å kombinere idrettssatsingen med studier, og at dette ikke er for alle. Dette samsvarer også med studien til Christensen og Sørensen (2009) som viste at flere utøvere fullfører en utdanning av den grunn at samfunnet rundt toppidrettsutøverne mener de burde gjøre det. Dette kan en trekke inn mot at i dagens samfunn kan det være en forventning i mange miljøer at en burde ta en høyere utdanning, noe som i følge Jørgensen & Phillips (1999) vil være i tråd med at høyere utdanning er kulturelt og historisk forankret, og utvikler seg i takt med samfunnet (Jørgensen & Phillips, 1999). Vi er inne i en tid hvor det å ta en høyere utdanning stadig blir mer populært, og da også for toppidrettsutøvere. Det å være toppidrettsutøver var for noen tiår tilbake uaktuelt (Goksøy, 2008), mens vi i dagens samfunn debatterer om hvorvidt en toppidrettsutøver skal ta en utdanning eller kun satse på idretten.

Det har som jeg har vært inne på tidligere i studien versert mange utsagn fra blant annet store idrettsprofiler i media om hvorvidt en toppidrettsutøver skal ta utdanning eller ikke. Dette kan være med på å påvirke idrettsutøveres valg i forhold til om de kun skal satse på idrett, eller å kombinere toppidrett med utdanning. Det er også viktig å bemerke seg at de fleste snakker om at valget er mellom å kun satse på idrett, eller å forsøke å kombinere idrettssatsingen med utdanning. Er det ikke aktuelt for en som er i idrettsmiljøet å slutte å satse på idretten for å kun satse på en akademisk karriere? Deltaker D uttalte som sitert tidligere at ikke alle toppidrettsutøvere skal ta en høgskoleutdanning, fordi toppidrettsutøvere er som folk flest. Deltakeren følte det var viktig å poengtere at toppidrettsutøvere er som folk flest, noe som kanskje blir litt glemt da en omtaler de i dagligtalen. Dette kan en se i lys av Foucaults (1980) maktbegrep,

som styrer unna en handlende «A», men tar utgangspunkt i hvordan ting fremstår som normalt (Referert i Neumann, 2001).

Toppidrettsutøvere blir på mange måter omtalt med en respekt blant «vanlige» mennesker, og respekten har de antakelig tilegnet seg ved å være gode i idrett og muligens fremtredende i media. I forhold til Foucaults (1980) maktbegrep og firedimensjonale maktanalyse, så har heller ikke «A» oversikten over hvor makten er (Neumann, 2001), noe som kan passe inn i hvordan deltakerne omtaler toppidrettsutøverne. Toppidrettsutøverne har muligens ikke oversikt over at de har slik makt, til tross for at en i media stadig kan lese om hvem som er forbilde eller ikke. Et eksempel er «Northug ikke et forbilde» (Herrebrøden & Vesteng, 2011). Her har det vært gjennomført en undersøkelse i avisen som viste at over halvparten av de som stemte ikke syntes Northug var et godt forbilde. Northug blir videre i artikkelen spurt om hva han syntes om resultatet at det bare er bra ikke alle liker han. Et svar vi antakelig ikke trenger å legge så mye i. Poenget med at jeg trekker inn dette er bare for å vise at toppidrettsprofilene blir gitt en form for makt uten at de har forsøkt å få det bevisst, og at ikke alle benytter makten, eller vet at de har den. Dette kan bedre forstås som makt og avmakt (Engelstad, 2005).

Det er også en tilnærmet enighet blant deltakerne at det er utfordrende å kombinere idrettssatsingen med utdanning, noe deltaker B ble sitert for tidligere. Det å si konkret hva som er vanskelig med dette, var en utfordring for deltakerne. Det at det er vanskelig virker å bli tatt litt for gitt, da alle burde vite at det er vanskelig. Tidligere forskning på feltet viser også at det er en utfordring å kombinere idrettssatsing med utdanning, men konkret hva som er vanskelig er litt uklart. Oliversen (2013), som er blitt nevnt tidligere, så at for sine deltakere var idretten med enn bare en idrett, det var deres livsstil og habitus. Da idretten har en så sterk tiltrekningskraft vil det kanskje være vanskelig for en som skal kombinere idrett med utdanning å føle en slik tilknytning til utdanningen. Dette samsvarer med funn Christensen og Sørensen (2009) gjorde i sin undersøkelse. Der viste det seg at toppfotballkulturen har en «magnetisk» tiltrekning for de unge eliteutøverne. De velger å satse på idretten selv om dette går på bekostning av skolen. Noen av informantene ga uttrykk for at de godt kunne tenkt seg å ta en utdanning, men at det var vanskelig å tilpasse seg skolen. Det at toppfotballkulturen har en stor

tiltrekningskraft for de som satser, kan samsvare med at idretten ble oppfattet som en livsstil for deltakerne i studien til Oliveren (2013).

Dette er også noe deltakerne i denne studien har uttrykt i intervjuene. Et eksempel er hva deltaker C uttalte om at hvis toppidrettsstudentene skulle tatt med alt de ønsket å ha med i døgnet, så hadde de endt opp med et døgn på 32 til 37 timer. Som nevnt tidligere gikk deltakeren (toppidrettsveilederen) igjennom døgnet sammen med toppidrettsstudenten, og de måtte sammen velge hva toppidrettsstudenten skulle prioritere i livet sitt. Det virket ikke å være noe tema det at deltakeren skulle nedprioritere noe som omhandlet idrettsatsingen, hverken for deltakerne i studien eller toppidrettsstudenten, noe som også går igjen hos de andre deltakerne. Dette kan ses i sammenheng med studien til Cosh og Tully (2014) som så at toppidrettsutøvere gladelig nedprioriterte utdanningen for å fokusere fullt på idretten. Forskjellen her er at i studien til Cosh og Tully var det utøverne selv som fortalte, mens her er det representanter fra ulike utdanningsinstitusjoner som uttalte seg.

I studien til Cosh og Tully (2014) kom det frem at deltakerne satte seg faglige mål som besto av å «bare bestå», noe som er en interessant sammenligning opp mot resultatene i denne studien. Dette til tross for at studien til Cosh og Tully (2014) er en utenlandsk studie. Ser en det opp mot inntrykkene deltakerne i denne studien uttrykte, vil en se en klar forskjell. Deltaker A fortalte at deltakeren hadde måtte forsøke å få flere av toppidrettsstudentene til å senke kravene de hadde til karakterer og resultater på skolen. Dette er en klar motsetning til hvordan deltakerne i studien til Cosh og Tully (2014) uttalte seg. Det kan være flere grunner til dette, blant annet at vi har et annet skolesystem i Norge enn det de har i Australia. En påstand kan være at det i Australia i større grad er viktig hvilken høyskole eller universitet man går på, enn selve resultatene man oppnår gjennom utdanningen. I motsetning til her i Norge, hvor enkelte kan føle det er et slags karakterpress på ulike institusjoner. Informant D uttrykte også dette under intervjuet, deltakeren presiserte og reflekterte rundt det at «der borte» var det annerledes enn her i Norge, deltakeren mente at vi her i Norge faktisk på flere institusjoner har et veldig karakterjag. Noe som kan være interessant å se nærmere på ved en annen anledning. Vi er preget av tiden og kulturen vi lever i (Jørgensen & Phillips, 1999), noe som også er med på å påvirke til ulikheter mellom landegrensene til tross for at vi i dagens samfunn er mye tettere ved hjelp av telekommunikasjon og media.

Deltaker D opplevde at statens lånekasse var en utfordring for toppidrettsstudentene. Problemet var at lånekassen ikke lot studenter være mer enn en viss tid etter normert studieprogresjon, noe som kan være en utfordring for de som satser da de ofte tar et studie over flere år. Deltakeren er samtidig reflektert på at deltakeren forstår hvorfor det er slik, og reflekterer rundt det at lånekassen ikke er til for å finansiere norsk idrettssatsing. Deltaker B fortalte også under intervjuet at *«jeg vet det er flere som tar et studie for å kunne få penger fra lånekassa»*. Uttalelsene til informantene samsvarer med hva Ola Vigen Hattestad uttalte i media under en reportasje om hva landslagsløperne tenkte om hva de skulle gjøre etter endt karriere: *«Jeg studerte for å få stipend i lånekassa. Jeg var ikke så god på ski rett etter videregående, så jeg måtte gjøre noe. At jeg har en bachelorgrad viser at jeg har tilegnet meg noe kunnskap»* (Vesteng, 2014). Hattestad uttaler her at han tok faktisk en utdanning for å få stipend fra lånekassen, og begrunner det med at han måtte gjøre noe ved siden av satsingen siden han ikke var så god på ski enda. Det er også en oppfatning deltaker A har uttalt, da deltakeren er klar på at de aller beste i sine idretter, de trenger ikke å ta en utdanning. Det er allment kjent at i de fleste idretter (med unntak av de minste, og de idrettene som ikke er store i det enkelte land) vil de aller beste tjene nok til å i det minste kunne finansiere idrettssatsingen, mens de som er under det nivået ofte har behov for økonomisk støtte. Det kan tyde på at deltakerne i studien har to grunner til å velge utdanning fremfor jobb ved siden av idrettssatsingen. Det ene kan være den friheten studenttilværelsen fører med seg, det at de får stor fleksibilitet i dagene og flere ledige timer de kan benytte til trening. Det andre kan være den økonomiske støtten som vi allerede har vært inne på. Dette kan ses i lys med det Oliversen (2013) fant i sin avhandling, hvor flere av deltakerne i hennes studie uttrykte seg tilnærmet likt til de erfaringene deltakerne i denne studien har uttalt.

Som nevnt tidligere uttalte deltaker A, B og C at de hadde opplevd at toppidrettsstudentene hadde for høye ambisjoner til seg selv, da på idrettsarenaen og utdanningsarenaen. Videre forteller deltaker A om at toppidrettsstudentene kommer innom jevnlig, og forklarer dette med at de trenger å bli lagt litt ekstra merke til. Siden alle mennesker har et behov for anerkjennelse og et behov for å bli sett, og at spesielt toppidrettsstudenter trenger å få en forståelse av deres situasjon. Videre uttalte som nevnt deltaker D at deltakeren hadde erfart at toppidrettsstudentene burde være med på å legge opp planen for hvordan studieløpet blir best mulig tilrettelagt. Deltaker D hadde

mest tro på at toppidrettsstudentene ville gjennomføre en plan og målsetning de selv hadde vært med på å danne. Dette kan ses i lys av Deci & Ryans (1985) self-determination theory og de tre psykologiske behovene de hevder må være til stede for å oppnå en indre motivasjon. Poenget meg at jeg trekker inn teorien til Deci & Ryan er av den grunn at måtene deltakerne prater om hvordan de opplever behovene til toppidrettsstudentene, kan samsvare med de tre psykologiske behovene til Deci & Ryan.

Et av behovene til Deci & Ryan (2000) er at individet må føle seg kompetent, noe som deltaker A, B og C har uttalt på ulike måter at toppidrettsstudentene ofte har for høye krav til seg selv, og at de derfor må få de til å forstå at man trenger ikke få toppkarakterer for å være en god student. Deltakernes uttalelser tilsier at toppidrettsstudentene ofte vil prestere både på idrettsarenaen og på utdanningsarenaen, noe som er en motsetning til hva informantene til Cosh & Tully (2014) uttalte. Det å føle tilhørighet er også et punkt i Deci & Ryan (2000) sin teori, og er noe deltaker A har tok opp under intervjuet. Det å føle tilhørighet er i følge Lillemyr (2007) et behov for å føle seg knyttet til andre og høre til i et sosialt miljø, noe som igjen kan ses i lys av sosialkonstruktivismen. Deltaker A er for øvrig den eneste av deltakeren som følte at toppidrettsstudentene kom jevnlig innom og oppsøkte kontakt, i motsetning til de andre informantene som skulle ønske de hadde mer kontakt med toppidrettsstudentene. Deltakeren mente de trengte litt ekstra forståelse for sin situasjon, noe som deltakerne i studien til Christensen og Sørensen (2009) også uttalte. De følte de måtte gi avkall på mye av det sosiale for å få tid til både utdanning og idrett. Medbestemmelse er det siste psykologiske punktet Deci & Ryan (2000) nevner, og omhandler at individet føler at det er den selv som er kilden til sine handlinger. Dette samsvarer med uttalelsen til deltaker D, hvor deltakeren mente at toppidrettsstudentene var med tro mot en plan de hadde vært med på å lage.

Ved enigheten om «*Du må gå ned på noen krav*» kommer det frem hvordan deltakerne selv mente det var å kombinere toppidrett med utdanning, hvor det kommer frem i analysene at deltakerne uttrykker at det er vanskelig å kombinere toppidrett med utdanning. Utsagnene til deltakerne bærer preg av å ha sympati for toppidrettsstudentene, samtidig som de ser klare fordeler med å studere ved siden av idrettssatsingen.

5.4 «Det er en kontrakt som vi har laget»

Under intervjuene kom vi inn på hva det innebar å ha toppidrettsstatus på institusjonene, noe som vi har vært inne på tidligere viste seg å være tilnærmet likt hos alle institusjonene som er med i oppgaven. Noe som er fremtredende hos deltakerne er at de snakker om toppidrettsstudentenes «rettigheter» da det kom til hva det innebærer å få toppidrettsstatus. Uttalelsene om «rettigheter» kommer frem i sammenheng med avtalen mellom institusjonene og toppidrettsstudenten, som institusjonen har laget i samarbeid med Olympiatoppen. Det ble også snakket om det å få toppidrettsstatus, og da retten til å ha statusen videre. Det å ha en rett til å ha statusen videre ble ikke direkte uttalt, derimot ble det snakket om at da en først har fått toppidrettsstatus skal det mye til for å miste den siden man har signert en kontrakt mellom seg selv og institusjonen. Under siteres deltakerne fra intervjuene om det å få toppidrettsstatus og rettigheter til toppidrettsstudentene:

Plutselig er man inn og ut av landslag, så plutselig er man ut av landslag og spiller i 2.divisjon eller er skadet over lengre tid. Men vi er ikke sånn at vi tar den fra deg med en gang. Det er vanskeligere å få toppidrettsstatus enn å bli tatt i fra toppidrettsstatusen.

(Deltaker A)

Deltakeren uttaler seg her om hvordan det er da en har fått toppidrettsstatus, og nevner ulike hendelser som kan forekomme når man som satser innenfor en idrett. Videre i sitatet sier deltaker A at det er vanskeligere å få toppidrettsstatus enn å miste den. Dette snakker også de andre deltakerne i studien om, og deltaker B utdyper i tillegg om at det er vanskelig å vurdere utøvere ut fra foregående sesonger da en i utgangspunktet skulle vurdert de ut fra kommende sesong. Deltakeren begrunner dette med at en som spilte bra i 1.divisjon i fotball foregående sesong, så er det ikke gitt at den utøveren spiller bra neste sesong. Det er praktisk umulig å vite hvordan noen kommer til å prestere i kommende sesong, med unntak om de hele tiden hadde kunne fulgt med på resultatene og prestasjonene til alle som har toppidrettsstatus. Deltakeren begrunner at de ikke kan følge toppidrettsstudentene så tett med at:

Det er jo stadig et ressurspørsmål. Bare se på meg, for jeg har egentlig 50% stilling som toppidrettsveileder, men skulle gjerne hatt mer. For det går ut over den andre 50% stillingen. Så ressursene er vesentlig.

(Deltaker B)

Det er stadig et ressurs spørsmål. Ressurser blir nevnt i de fleste sammenhenger blant deltakerne, og da i form av at de ikke har nok ressurser. Det blir aldri under intervjuene i studien snakket om at de har nok ressurser, men heller motsatt. Dette kan ses som et lite paradoks i forhold til det at Olympiatoppen presiserte at det er institusjonene som selv velger å ha toppidrettsveiledere, da de ikke får noen økonomisk støtte fra Olympiatoppen. De mottar kun hjelp i form av veiledning.

Videre snakker deltaker B om kontrakten de har laget i samarbeid med Olympiatoppen:

Det er en kontrakt som vi har laget, og der står det på en måte de muligheter de har.

(Deltaker B)

Deltaker B snakker om at toppidrettsstudentene har ulike *muligheter* siden de har fått toppidrettsstatus. Dette er i sammenheng med hva det innebærer å få toppidrettsstatus, og hva kontrakten de har utarbeidet tilsier. Deltaker B er den eneste som benytter seg av begrepet *muligheter* i den sammenheng, da de andre deltakernes uttalelser går på hvilke *rettigheter* toppidrettsutøvere har.

Det innebærer at hver utøver har rettigheter til å få tilrettelagt studiet. Og hva det innebærer står i avtalen og er egentlig veldig selvforklarende.

(Deltaker C)

Deltaker C snakker om at kontrakten gjør så toppidrettsstudentene har *rettigheter* til å få tilrettelagt studiet. Deltakeren er også av en oppfatning om at det som står i avtalen er «veldig selvforklarende». Deltaker A og D snakker også om at kontrakten gir toppidrettsstudentene en rett til å få tilrettelagt studiet:

Det er en kontrakt som jeg har utarbeida mellom meg, (institusjonen) og toppidrettsstudenten. Og her står det hva det innebærer å ha toppidrettsstatus, og som jeg sa, man får da en rett til å få en individuelt tilpasset utdanningsplan.

(Deltaker A)

Det er avtalen med Olympiatoppen som legger rammene for hva vi skal gjøre. Og det vi har skrevet der er at studenter som da får toppidrettsstatus vil få rett til å for eksempel bruke lengre tid på studiet uten å måtte betale noe mer for det.

(Deltaker D)

Deltakerne uttaler seg i form av at toppidrettsstudentene har *muligheter* og *rettigheter* gjennom å få toppidrettsstatus. De gjør også et poeng ut av at det er vanskelig å vurdere hvem som skal få toppidrettsstatus, og at de fleste spørsmål kan svares med at de har for få ressurser til rådighet. Videre vil det bli gjort en utdypende analyse og diskusjon om hva som kan menes med rettigheter, og hvorfor det i intervjuene snakkes om stadig å ha for få ressurser i forhold til det som burde gjøres.

I diskursen «Det er en kontrakt som vi har laget» snakker deltakerne om de ulike *rettighetene* og *mulighetene* toppidrettsstudentene har da de får toppidrettsstatus. Det er likevel ikke slik at de utdyper hva det er som gjør at toppidrettsstudentene har rettigheter. Deltakerne snakker også om at de ikke har nok ressurser til å kunne gjøre så mye mer, da mer tilrettelegging vil medføre større bruk av ressurser.

Deltakerne er som nevnt tidligere veldig positive til at idrettsutøvere skal kunne kombinere utdanning med idrettssatsingen, hvor de også har ytret at de skulle ønske de kunne gjort mer. Det kan også være en grunn til at deltakerne benytter begrepet *rettigheter*, for å kunne forsvare jobben de gjør for toppidrettsstudentene. Den sittende regjeringen la ut på regjeringsplattformen at «*Regjeringen vil sikre idrettsutøveres mulighet til å kombinere idrett og utdanning, og styrke toppidrettskompetansen innen ulike idretter ved videregående skoler og høgskolene*» (Regjeringen, 2013). Her kommer det frem at regjeringen vil sikre at idrettsutøvere har mulighet til å kombinere idrett og utdanning. Hvordan kan noen sikre mulighetene idrettsutøvere har til å kombinere idrett og utdanning? Dette var noe deltakerne aldri nevnte, som da kan tyde på at de er uvitende til hva den sittende regjering vil sikre.

Det ble uttalt av deltakerne at det skulle være vanskeligere å få toppidrettsstatus, enn det skulle være å miste den. Deltaker A argumenterte det med at det var en god del skjønn inn i bilde, noe som også blir omtalt da det kom til hvem som får toppidrettsstatus. Dette blir nærmere redegjort for under diskursen «Den ruller og går – Et kontrollert

kaos». Begrepet *skjønn* er et begrep er blitt benyttet ofte under intervjuene, uten at deltakerne helt kan forklare hva de mener med begrepet. I følge Aasland (2011) har begrepet *skjønn* i jussen med vurdering å gjøre, noe som antakelig er hva deltakerne også mener. En subjektiv vurdering kan det også kalles. Ressurser er også noe som blir tatt opp den i sammenheng av deltakerne. Da det blir pratet om hva det beste hadde vært, ytrer flere av deltakerne at det ikke er mulig da de har begrensede med ressurser til rådighet. Forvaltningen av ressursene institusjonen sitter med er det ledelsen på hver av institusjonene som er ansvarlige for. Foucault (1980) formulerte utsagnet at makt er over alt i samfunnet (Referert i Engelstad 2005), og kan ses i lys av dette. En kan fort tenke at ledelsen sitter med makten da de sitter med ressursene, men sett i lys av Foucault er det større og mer komplekst enn dette. For hvor er egentlig makten på en utdanningsinstitusjon? Makten vil være gjensidig konstituerende, og derfor vil en kunne tolke det til at ledelsen må forvalte det dit det er størst behov. Fenomenet kombinasjonen toppidrett og utdanning er et forholdsvis nytt fenomen vi mennesker har skapt, og det vil kanskje trenge lengre tid på å feste seg i samfunnet. Dette leder oss over til *rettighetene* og *mulighetene* som deltakerne uttalte under intervjuene.

Deltaker B snakker om at toppidrettsstudentene får ulike muligheter ved å ha toppidrettsstatus. Deltaker A, C og D snakker derimot om at toppidrettsstudentene får rettigheter som toppidrettsstudent. Forskjellen på begrepene *muligheter* og *rettigheter* kunne vært interessant å gå inn på, men jeg velger heller å tolke det til at med muligheter har man rettigheter og omvendt. Hva slags muligheter og rettigheter det er snakk om derimot, blir kun uttalt som de ulike standardiserte måtene å tilrettelegge på som vi har vært inne på tidligere. Ser en på avtalene for å få toppidrettsstatus, som institusjonene har laget i samarbeid med Olympiatoppen, sier den først og fremst at studentene vil få hjelp med tilrettelegging av studiet. Videre har de et punkt på avtalen som sier at toppidrettsstudenter har rett til å få en individuell tilpasset utdanningsplan. Benyttelsen av begrepet rett blir av institusjonene benyttet mye i den sammenheng. Et vesentlig spørsmål her vil være om toppidrettsstudenter har noen flere rettigheter ut over det de «vanlige» studentene har? Som nevnt i konteksten, står det i Universitets- og høyskoleloven § 4.3 at:

«Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilt behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de

faglige krav som stilles ved det enkelte studium» (Universitets- og høyskoleloven, § 4.3 (5), 2005).

For det første ser man at loven legger i stor grad opp til en subjektiv vurdering for institusjonene, og at institusjonene skal så lenge det er *mulig* og *rimelig* legge til rette for studenter med særskilte behov. Med begrepene *mulig* og *rimelig* kommer spørsmålet om hvilke ressurser man har til rådighet tilbake. Deltakerne gir i en grad uttrykk for hva de skal gjøre, men at ressursene de har til rådighet stopper de. Dette kan ses i lys av funnene til Eide (2012) som viste at fotballklubbene i studien uttrykte utad at de mener utdanning er viktig, men at det som skjer i praksis er annerledes. Dette er noe som kan være med på å skaffe klubbene legitimitet, men at de i praksis gjør noe annet. Det kan også være at det som skjer i praksis ikke kommer like godt frem, da ressursene er begrensede. For det andre dukker spørsmålet opp om toppidrettsstudenter er studenter med *særskilt behov*. Dette er noe daværende kultur- og kirkeminister Trond Giske svarte på da loven tredde i kraft *«toppidrettsutøvere er en gruppe som nettopp har et slikt behov for særskilt tilrettelegging»* (Stortinget, 2008). Utsagnet tilsier at toppidrettsutøvere faller inn under universitets- og høyskoleloven, og gjør at de faktisk har krav – på lik linje med andre studenter som har særskilte behov – på et individuelt tilpasset studieløp. Loven sier også at tilretteleggingen ikke må føre til en reduksjon av de faglige krav, noe deltakerne i studien var tydelige på. Deltakerne presiserte at toppidrettsstudentene skulle igjennom det samme som de andre studentene og få den samme kunnskapen, men at veien dit kunne være litt annerledes. Det virker å være viktig for institusjonene at alle skal igjennom det samme, og tilegne seg den samme kunnskapen, noe som kan være forståelig med tanke på institusjonens omdømme ut i samfunnet.

I diskursen *«Det er en kontrakt som vi har laget»* kommer det frem i analysene at deltakerne snakker om ulike rettigheter som toppidrettsstudentene har, men at rettighetene kan bli tatt litt for gitt. Det kommer også frem at det i stor grad blir benyttet en subjektiv skjønn i vurderinger som omhandler tilretteleggingen for toppidrett og utdanning, da både fra institusjonene som det utøvende og fra myndighetene som det styrende organ.

5.5 «Den ruller og går» – Et kontrollert kaos

Som vi har sett til nå er det en felles enighet blant deltakerne at det bør tilrettelegges for toppidrettsutøvere. Deltakerne har presisert at toppidrettsstudentene skal igjennom det samme, de skal få de samme kunnskapene som de andre studentene, men at veien til kunnskapene og vitnemålet kan ha en litt annen vei. Vi har også sett at institusjonene virker å ha blitt standardiserte av kulturen og miljøet i samfunnet, samt at de kan ha blitt påvirket av noe som står «sterkere» i samfunnet. Til tross for alt vi har vært igjennom, kan det virke som at deltakerne vet hva de skal gjøre for toppidrettsutøverne, uten helt å vite hvordan og hvorfor. Jeg har valgt å kalle denne diskursen for «et kontrollert kaos». Grunnen til dette er ikke nødvendigvis at deltakerne har uttrykt seg på en direkte måte at det hele virker kaotisk, snarere det at de uttrykker seg litt tvilende da de uttaler seg om opplegget, og det er lite konkret nedskrevet på papiret. Det er avtalen som virker å styre alt, noe som kan være et litt tynt grunnlag for hvordan en hel institusjon skal tilrettelegge for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning. Under siteres deltakerne fra intervjuene om hvordan strukturen og møtene er om temaet tilrettelegging for toppidrettsutøvere.

«Nei, ikke mange møter. Men vi har stort sett hatt informasjonsmøte angående det på høsten, også har vi hatt evaluering av det på våren. Også har vi hatt litt, hvis det har dukket opp noe så har vi tatt det med en gang. Jeg føler alle her er ganske så enige i å få det til».

(Deltaker C)

Deltakeren utdyper at det har vært noen møter, da gjerne i form av et infomøte og et evalueringsmøte. Har det vært noen problemer under veis, så har de tatt opp dette på møtene med en gang. Det skal nevnes at institusjonen ikke hadde hatt avtalen med Olympiatoppen lenge, så møtene har i større grad vært informasjonsmøter om den nye avtalen med Olympiatoppen. Deltaker A sa dette angående møter på institusjonen om hvordan de skal tilrettelegge:

«Det er ikke noe møter. Det er ikke noe møter i ledelsen som jeg kjenner til. Men jeg tok initiativ i høst til å ta et møte med de. Fordi jeg ønsket å jobbe mer med dette med toppidrett og utdanning. Fordi jeg personlig syntes at her var det mer å gå på. (...) Samtidig så ville jeg å få noe mer konkret ned på papiret».

(Deltaker A)

På temaet om det er noe møter om temaet, kommer det frem av deltaker A at det ikke er noen møter. Deltakeren tok et initiativ til å ha et møte med «de», og med «de» menes ledelsen. Deltaker A ønsket å få mer konkret ned på papiret, med konkret menes nok retningslinjer osv. Dette var noe deltaker A ønsker, da deltaker A hevdet at skolen hadde mer å gå på da det kom til å få litt mer struktur på planene og retningslinjene i forholdt til det å tilrettelegge for toppidrettsutøverne. Videre stilte jeg spørsmålet om det ikke hadde vært så mye på papiret før deltaker A begynte i sin stilling:

«Litt har det vært om helt enkelt og konkret av det som har vært. Mens jeg har prøvd å ta litt grep om det som har ligget der, og utarbeidet det, og sett på flere muligheter og løsninger. Både store og små. Store løsninger er jo ofte vanskelige å få gjennomført enn de små. Så jeg har jobbet en del med det, og det har skjedd endringer».

(Deltaker A)

Deltaker A uttrykker at det har vært litt for enkelt det som har stått på papiret fra før av, har jobbet videre med dette og sier det har skjedd endringer. Videre har jeg spurt om det finnes retningslinjer utover det som finnes på hjemmesidene til institusjonen:

«Nei, det er ikke så mye retningslinjer utenom det som står på nettsidene. Det er en side der, som det står hvem som kan søke, hvem som kan få innvilget toppidrettsstatus og hva det innebærer. Det er egentlig det!».

(Deltaker A)

Det kommer tydelig frem at det ikke er noe mer retningslinjer enn hva som står på hjemmesiden til institusjonen. Det virker å være veldig selvforklarende for deltakerne om hvordan det er, og skal være. Deltaker D kom med en lignende uttalelse:

«Nei, ikke utover det rammeverket som ligger i avtalen. Det er avtalen som styrer det her. For der står det: Ja vi kan tilrettelegge sånn i forhold til undervisninga, ja vi kan lage en timeplan som fungerer bedre, ja vi kan tilrettelegge slik at du kan ta eksamen, ja vi har litt fleksibilitet for å søke eksamen og permisjon og sånn. Sånn at det ligger i denne avtalen, og den avtalen er jo gjort kjent for alle som jobber med studenter. Ut over det så har vi ikke laget egne rutiner eller noe sånn fordi det er ganske selvforklarende i den avtalen vi har».

(Deltaker D)

I likhet med deltaker A, virker det på deltaker D at det er en stor enighet om hvordan tilretteleggingen foregår, og at de ikke nødvendigvis trenger noen egne rutiner eller retningslinjer da alt som står i avtalen er «ganske selvforklarende». På spørsmål om det har vært noen møter angående temaet svarer deltaker D:

«Nei, det har liksom aldri vært noe tema. Vi har den avtalen, og den ruller og går, og utover det så har ikke jeg rapportert noe oppover. Som sagt så ligger forvaltninga hos meg og det er vel det egentlig».

(Deltaker D)

Det har ikke vært aktuelt å ha møter om dette, da avtalen de har med Olympiatoppen virker å fungere greit. Forvaltninga av avtalen ligger hos deltaker D, så ansvaret for å følge opp denne er opp til deltakeren. Deltaker B forteller videre at de har litt møter innimellom med studieveilederne:

«Ja, vi har litt møter innimellom med studieveilederne, der vi informerer litt. I tillegg informerer jeg litt på mail. Det hele har nok vært litt mer før min tid, for de fleste kjenner ganske godt til dette. Men vi ser jo at det er stor forskjell på studiene der det er mange som går, også at det er noen studier som ønsker det mer. Da har jeg oppfølging både med enkelte emneansvarlige, og hele fagmiljøet. Men det har ikke vært så mye av det altså. De har liksom ikke så mye med angående hva som skal til for å få toppidrettsstatus, de er mer interessert i hvem som har det, hva de har fått beskjed om, og hvor langt de burde strekke seg».

(Deltaker B)

Det kommer frem at det har vært litt møter innimellom, og det tas opp at det antakelig var mer møter før. Dette har vært gjennomgående hos tre av deltakerne, da de var på sine første år i jobben. Deltaker B tar også opp at det er forskjell på studiene, da gjerne at noen av studiene ønsker mer tilrettelegging enn andre studier. Det er heller ikke helt klart hvor langt den enkelte fagansvarlig skal strekke seg for å legge til rette for toppidrettsstudenten, da det virker som at den fagansvarlige er usikker på dette. Deltaker A svarer dette på spørsmål om hvem som bestemmer hva og hvordan de skal tilrettelegge for toppidrettsutøvere:

«Det er de, altså ledelsen ved skolen som bestemmer hvordan tilretteleggingen skal være. Så da blir det sånn at jeg er deres forlengede arm da, for å si det slik. Også gjennomfører jeg det på den måten som de ønsker».

Nok en gang blir ledelsen omtalt som «de», og «de» bestemmer hva deltakeren skal gjøre. Ledelsen bestemmer hva deltakeren skal gjøre, til tross for at ledelsen henviste prosjektet til deltakeren av den enkle grunn at det var deltakeren som kunne svare på spørsmål angående toppidrett og utdanning. Deltakeren omtaler seg selv som «deres forlengede arm», som antakelig menes som at det er ledelsen som bestemmer og deltakeren gjør som de sier.

Til tross for at det virker som at det er en felles forståelse for hvordan og hvorfor de skal tilrettelegge for toppidrettsstudentene, er det også en del løse tråder rundt retningslinjene, samarbeidet på institusjonene og en generell uklarhet i hva som skal og blir gjort.

Jeg vil videre diskutere rundt utsagnene som er presentert ovenfor. Selv om deltakerne uttrykker seg i form av å ha god kontroll på opplegget som vist i tidligere diskurser, deler deltakerne en måte å snakke på som tilsier at det finnes flere uklarheter i strukturen. Måtene deltakerne uttrykker seg om retningslinjene og hvordan de har kommet frem til dette, er noe variert men samtidig tilnærmet lik. Dette kan relateres til institusjonell teori, som vi har vært inne på tidligere, at institusjoner en større eller mindre grad blir påvirket av sine omgivelser (Scott, 2008). I tillegg vil vi i forhold til sosialkonstruktivisme være formet av den tiden og kulturen vi lever i (Thagaard, 2013). De gir alle uttrykk i større eller mindre grad at det er de som styrer og praktiserer avtalen de har med Olympiatoppen, noe som vi har vært inne på gjøres med skjønn. Samtidig blir «de andre» eller «ledelsen» ofte nevnt som en faktor for hva eller hvordan tilretteleggingen gjøres.

Som den deskriptive delen viser, har deltakerne forholdsvis god kontroll på hva som skal gjøres. Samtidig er det en gjentagende forståelse om at det hele er ganske selvforklarende i avtalen de har med Olympiatoppen. Flere av informantene i studien sier det er lite som er nedskrevet som tydelige retningslinjer, og at det er de selv som sitter med ansvaret og forvaltningen av avtalen de har med Olympiatoppen. Det hele bærer preg av at det blir tatt litt for gitt, kanskje av den grunn at det er lite som er nedskrevet som klare og tydelige retningslinjer.

Det er som mange vet viktig for en institusjon å ha klare og tydelige retningslinjer for det en skal utføre. Deltakerne ga imidlertid uttrykk for mangler da det var snakk om hvordan institusjonen skal tilrettelegge for toppidrettsutøvere. Deltaker A presiserte at deltakeren hadde tatt initiativ til et møte med ledelsen, hvor møtet skulle dreie seg om å få mer klarhet i hva de skal gjøre og se etter forbedringspotensialer. Dette ble gjort fordi deltakeren synes institusjonen hadde mer å gå på i forhold til å legge til rette for toppidrettsstudentene. Deltakeren mente de trengte mer klarhet og tydeligere planer, da de planene og retningslinjene de hadde fra før kanskje var noe foreldet. Dette er noe Engestad (2012) nevner i forhold til læreplaner: «Noen har ment at de læreplanene som vi kjenner, er ved utgangen av sin epoke. De passer ikke i en tid med mange og raske endringer. Å utvikle læreplanene tar altfor lang tid. De virker foreldet nesten før de er publisert, har man sagt» (s.17). Det er riktig nok en ulikhet mellom retningslinjer for tilrettelegging av toppidrettsutøvere og arbeidet med læreplaner, men jeg vil hevde at en kan se dette i sammenheng. På begge områder blir det i arbeidet med å forstå og gjennomføre, benyttet mye skjønn og subjektiv tankegang. Det vil være viktig på begge områder å være oppdaterte i forhold til dagens samfunn, noe som betyr at man må være åpen for endringer og se andre muligheter. Noe som er i tråd med det Burr (1995) hevder, at vår måte å forstå verden på forandrer seg gjennom historien, noe som gjør at vi ikke skal ta for gitt at vår måte å forstå den på er bedre, eller mer riktig enn andre måter å forstå verden på (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999).

Deltakerne er som nevnt veiledere på institusjonene, og har stillingstittelen «toppidrettsveileder». Noe som er interessant i seg selv, i og med at det i dagens samfunn er blitt en egen stilling som veileder for at toppidrettsstudentene på institusjonene skal få hjelp da de trenger det. Dette kan ses på som et sosialt foranderlig fenomen, hvor en ikke skal gå mange år tilbake i tiden hvor toppidrettsutøverne bare jobbet i for eksempel skogen ved siden av idretten (Goksøyr, 2008). På den tiden var det antakelig ikke snakk om at utøverne trengte en høyere utdanning ved siden av idretten. Det har forandret seg med årene, noe som er i tråd med det Burr (1995) sier at enhver måte å se og forstå verden på forandre seg over tid i takt med samfunnets endring og utvikling (Referert i Jørgensen & Phillips, 1999).

Deltakerne i studien uttrykker at det er de selv i samarbeid med Olympiatoppen som sitter med ansvaret for hvordan institusjonene skal tilrettelegge. Flere av deltakerne

prater om «de» og «ledelsen», da deltakerne prater om møter, retningslinjer og planer om/for tilrettelegging av toppidrettsutøverne på institusjonen. Det virker på deltakerne at de må forholde seg til ledelsen på institusjonen, tross i at det er de selv som sitter med ansvaret og avtalen i samarbeid med Olympiatoppen.

Som nevnt tidligere hevder Lukes (1974) at en kan analysere i tre ulike dimensjoner om makt (Referert i Neumann, 2005). Når en ser her på den endimensjonale analysen som går på hvordan A handler for å få B til å gjøre noe han eller ikke ville gjort (Neumann, 2005), kan en se at ledelsen antakelig har satt grenser for hvordan deltakerne skal handle. De skal handle på vegne av institusjonen. Et sentralt spørsmål her vil kanskje heller være hva ledelsen ikke har gjort, da det virker som at ledelsen er lite involvert samtidig som de har ansvaret. Som nevnt i metodekapitlet var jeg i utgangspunktet ute etter å snakke med ledelsen på institusjonene. Ledelsen henviste meg imidlertid til toppidrettsveilederne, da det var de som satt med dette i det daglige og kunne svare på spørsmålene. Dette er med på å styrke diskursen om et kontrollert kaos, da det uttalelsene bærer preg å være lite reflektert rundt hva de faktisk skal gjøre, til tross for klare retningslinjer i avtalen med Olympiatoppen.

Deltakerne snakker også om at det er ulike holdninger på hvert av studiene, og hos de ulike lærerne for hvor mye en skal tilrettelegge for toppidrettsstudentene. Det de sier viser til at det er litt ulik praksis i hvor mye de ulike institusjonene informerer lærerne om opplegget. Deltaker B sier faktisk at de (lærerne i dette tilfellet) ikke har så mye med angående hva som skal til for å få toppidrettsstatus, men at de i heller er mer interessert i å vite hvor langt de burde strekke seg. Utsagnet «hvor langt de burde strekke seg» tolker jeg som at det er litt ulik praksis for hvor villige lærerne er til å legge til rette for toppidrettsstudentene, noe som igjen tar oss tilbake til at det benyttes en subjektiv skjønn i vurderingene for hvordan tilretteleggingen for toppidrettsstudentene bør og skal være.

Deltaker A kaller seg selv for «deres forlengede arm», og blir på sett og vist styrt av ledelsen. Dette er imidlertid antakelig ikke noen unormal praksis på institusjoner, at ledelsen bestemmer hva resten skal gjøre. Ser en det i lys av det Lukes (1974) hevder, at om en ser på den organisatoriske konteksten rundt, vil institusjonen få det lettere som de vil, fordi deltakeren er tilrettelagt for deres handlinger (Referert i Neumann, 2005), kan

en hevde at institusjonen styrer det deltakeren skal gjøre siden deltakeren «kun» er «deres forlengede arm». Samtidig, om en trekker inn Foucault sitt maktbegrep, vil en kunne se at det hele kan fremstå som normalt, da Foucault ser på makten som gjensidig konstituerende (Engelstad, 2005). Det kommer frem i datamaterialet at det er deltakerne som bestemmer i samråd med Olympiatoppen om hvordan de skal tilrettelegge for toppidrettsutøverne. Deltakerne hevder det er de som bestemmer og praktiserer tilretteleggingen, samtidig som de nevner «de» og «ledelsen» som bestemmer hvordan tilretteleggingen skal være ved institusjonen. Herunder fremkommer det igjen at hvem som «bestemmer» avhenger av konteksten om hva som skal «bestemmes».

Legger en til funnene i artikkelen til Dawn & Ian Henry (2010), hvor de fant en stor variasjon i de nasjonale systemene på hvordan utdanningsinstitusjoner møtte kravene til toppidrettsutøverne hvor funnene bærer preg av kulturen i samfunnet en lever i, ser en at fenomenet toppidrett og utdanning kanskje bare er i startfasen og trenger mer til på å tilpasse seg vår tids samfunn.

I delen «*Den ruller og går – Et kontrollert kaos*» kommer det frem at deltakerne har god kontroll på hvordan det skal tilrettelegges, samtidig ytrer deltakerne at det er noe manglende struktur på hva som faktisk skal gjøres. Deltakernes uttalelser bærer preg av at det blir tatt for gitt hvordan institusjonene skal tilrettelegge, da kanskje spesielt fra ledelsens side. Toppidrett og utdanning er som nevnt tidligere et forholdsvis nytt fenomen mennesker har skapt, og det må få sin tid til å få kunne tilpasse seg dagens samfunn.

6. Avslutning

Oppgaven nærmer seg slutten, og jeg vil avslutningsvis kort oppsummere oppgavens hovedfunn. Med oppgaven ønsket jeg å undersøke hvordan et utvalg utdanningsinstitusjoners planer, retningslinjer og erfaringer er med på å belyse forholdet mellom toppidrett og utdanning. Med dette som bakgrunn formulerte jeg problemstillingen:

«Hvilke strategier, planer og erfaringer har et utvalg utdanningsinstitusjoner for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning?»

For å belyse problemstillingen ønsket jeg også kunne få innblikk i hvordan utdanningsinstitusjoners strategier, planer og erfaringer er med på å belyse forholdet mellom kombinasjonen toppidrett og utdanning. Med det som bakgrunn, formulerte jeg derfor følgende underspørsmål til problemstillingen:

«Hvordan kan slike strategier, planer og erfaringer belyse om forholdet toppidrett og utdanning?»

For å belyse problemstillingene falt valget mitt på kvalitative intervju med et utvalg ansatte ved fire utdanningsinstitusjoner. I oppgaven var jeg opptatt av hvordan deltakerne uttrykte seg om temaet toppidrett og utdanning, og hvordan deres erfaringer og oppfatninger er om forholdet mellom toppidrett og utdanning. Jeg har jobbet ut fra en sosialkonstruktivistisk teoretisk tilnærming, og benyttet en diskursinspirert analysemetode i oppgaven.

Jeg vil videre kort oppsummere diskursene som er representert i oppgaven, og kort kommentere hva dette kan fortelle om fenomenet toppidrett og utdanning.

6.1 Oppsummering

Først og fremst kommer det tydelig frem i analysen at institusjonene som er med i studien, stiller seg positive til at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idrettskarrieren. De gir uttrykk for at det kan være positivt og viktig både for idrettskarrieren, og kanskje spesielt for livet etter idrettskarrieren. Samtidig kommer det

frem at det å kombinere idrettssatsing med utdanning ikke er for alle, da det krever for mye for enkelte personer. Deltakerne uttaler at «Toppidrettsstudenter er som folk flest», hvor det blir utdypet med at en akademisk karriere ikke passer for alle.

Da det kommer til hvilke strategier, planer og erfaringer institusjonene har for å tilrettelegge for toppidrettsutøvere, kommer det frem i oppgaven at institusjonene er tilnærmet like i hva de uttrykker i intervjuet. Videre kan det se ut som at institusjonene som er med i studien er blitt «standardiserte» av Olympiatoppen. Grunnen til dette kan være fordi institusjonene snakker om en avtale de har med Olympiatoppen, som viser hva de skal gjøre for å tilrettelegge for toppidrettsstudentene. Det kommer frem i analysene at avtalen institusjonene har med Olympiatoppen er tilnærmet lik hos alle, dette til tross for at institusjonene legger vekt på at det er de selv i samarbeid med Olympiatoppen som har kommet frem til avtalen. Det blir snakket om hvordan det er å kombinere toppidrett med utdanning, og det kommer frem i uttalelsene fra intervjuene at deltakerne mener det er vanskelig og krevende å kombinere toppidrett med utdanning. Her snakker de om ulike behov de mener toppidrettsstudentene har og som burde være til stede om de skal lykkes med å kombinere idrettssatsingen med utdanning. Behovene deltakerne snakker om kan knyttes til Self-determination theory. Deltakerne snakker også om hvilke *muligheter* og *rettigheter* toppidrettsstudentene har for å få et individuelt tilpasset utdanningsløp, noe som i den grad ikke er feil å si, men det kommer frem i analysen av intervjuene at det blir tatt litt for gitt av deltakerne at toppidrettsstudentene har slike *muligheter* og *rettigheter*. I diskursen «Den ruller og går – Et kontrollert kaos» kommer det frem i analysene at det hele virker å være noe som bare «ruller og går», uten at det helt blir tatt tak i fra ledelsens side.

Kort oppsummert kommer det frem i analysene at institusjonene stort sett har en god holdning til at det skal tilrettelegges for kombinasjonen toppidrett og utdanning, men at dette ikke må gå på bekostning av kunnskapen som skal tilegnes gjennom studiet. Deltakerne snakker også om at de gjerne skulle fulgt opp toppidrettsstudentene tettere, og at de gjerne skulle ha «revolusjonert» hvordan det tilrettelegges for toppidrettsstudentene, men at det hele koker ned til at de har for få ressurser.

6.2 Hvordan kan oppgaven benyttes videre?

Fenomenet toppidrett og utdanning er noe som fenger mange sin interesse. Gjennom mine år som masterstudent har jeg blitt spurt utallige ganger om hva jeg skriver masteroppgave om, hvor jeg svarer at jeg gjør en studie om kombinasjonen toppidrett og utdanning. Dette svaret fenger svært mange, hvor mange igjen spør om hvilke toppidrettsutøvere jeg har intervjuet. Grunnen til at jeg ønsker å nevne dette, er for å poengtere at min oppgave ikke studerer toppidrettsutøveres syn på hvordan det er å kombinere toppidrett og utdanning, men heller utdanningsinstitusjonene. Det finnes allerede flere studier hvor toppidrettsutøvere gjør rede for hvordan det er å kombinere toppidrett med utdanning, mens det er færre studier som faktisk studerer hvordan utdanningsinstitusjonenes strategier, planer og holdninger til fenomenet toppidrett og utdanning.

Min oppgave skiller seg derfor noe ut, og kan være relevant lesning for å få en forståelse av hvordan institusjonenes uttalelser kan ses i lys med toppidrettsutøveres uttalelser om temaet. Oppgaven er også relevant lesing for institusjoner som tilrettelegger, eller ønsker å tilrettelegge for toppidrettsutøvere, da den kan gi et innblikk i hvordan tilretteleggingen hos deltakerne i studien fungerer i dag.

Kombinasjonen toppidrett og utdanning er som nevnt et fenomen som fenger, og noe av grunnen til dette kan være fordi det er et forholdsvis nytt fenomen. Det er noe som er blitt debattert mye i mediene, og som mange har en mening rundt. I den forbindelse er min studie relevant da den er med på å belyse forholdet mellom toppidrett og utdanning sett fra et utvalg institusjoner sine strategier, planer og holdninger.

6.3 Reliabilitet og validitet

Den vitenskapelige metoden og studiens relevans skal vurderes. Det er viktig å gjøre rede for om resultatene er reliable. Det som vil si om resultatene er pålitelige og troverdige (Thagaard, 2013). Validiteten på oppgaven skal også gjøres rede for, og validitet kan forstås med at man skal spørre seg selv om man måler det en skal måle (Thagaard, 2013).

6.3.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler i følge Kvale & Brinkmann (2009) om forskningsresultatenes konsistens og troverdighet. Et spørsmål jeg må stille meg er dersom jeg hadde gjort et intervju med en person i dag, ville samme intervju med samme person gitt like svar i morgen? Ville for eksempel intervjupersonen gitt samme svar om det var en annen forsker som utførte intervjuet? Det er her snakk om repliserbarhet, noe Thagaard (2013) påpeker at det er vanskelig å få til i kvalitativ forskning.

Videre, da det kommer til reliabilitet i min oppgave, vil det være en diskursiv oppfatning om at holdninger og selvet, er resultatet av en rekke diskursive handlinger i sosiale samspill (Kvale & Brinkmann, 2009). Jørgensen & Phillips (1999) påpeker at man kan spørre seg om spørsmålene man stilte under intervjuet er de som er best egnet til å bringe frem den informasjonen man har brukt for. Dette gjøres fordi det er naturlig å være skiftende i presentasjoner om sine egne meninger, og fordi det ikke vil være mulig å gjenskape et intervju på nytt da tankene mest sannsynlig utvikles gjennom samtalen. Om man ser på resultatene i oppgaven kan man se at det sammenfaller en viss grad med andre studier. Det er viktig å legge merke til at det ikke er gjort like mange studier på holdninger og tilretteleggingen som utføres av institusjonene. De fleste studiene har en vinkling fra holdningene til selve utøverne, noe som kan være med på å svekke oppgaven. Til tross for dette samsvarer resultatene fra de ulike institusjonene med hverandre og med det jeg har av tidligere litteratur og forskning, noe som igjen kan være med på å styrke reliabiliteten.

Det er kun jeg som har transkribert i oppgaven, noe som kan være med på å styrke reliabiliteten i oppgaven. Dette til tross for at det vil være usannsynlig å tro at om jeg gjør en transkripsjon i dag vil jeg gjøre en helt lik transkripsjon neste gang. De ikke verbale gestene, som for eksempel pauser, nøling, ansiktsuttrykk og lignende noterte jeg underveis i intervjuene, og hadde dette i tankene da jeg transkriberte.

I forhold til analysen kan det være både styrker og svakheter med oppgaven. For det første at jeg selv ikke var grundig nok i intervjuene, jeg kan ha mistolket deres utsagn eller danner meg kategorier som ikke er tilfellet. Det er viktig å presisere at jeg forstår verden gjennom mine kategorier og forståelser sett i lys av det fellesskapet jeg tilhører (Thagaard, 2013). I intervjuene ble makt som fenomen konkret benyttet, men

gjennomgangen av datamaterialet kan tolkes til at enigheten viser til en form for definisjonsmakt der Olympiatoppen har den sentrale rollen for hvordan tilretteleggingen er for toppidrettsutøvere blir utformet og gjennomført. Samtidig kan en styrke være at siden utvalget svarer tilnærmet likt under intervjuene, kan det være med på å styrke reliabiliteten i oppgaven.

6.3.2 Validitet

Det å validere vil si å kontrollere, som for eksempel å spørre seg selv om en forsker på det en ønsker å forske på. Det er viktig å påpeke at i kvalitativ forskning måles det ikke med instrumenter som på samme måte som i kvantitativ forskning, og det vil derfor ikke være like enkelt å kontrollere en kvalitativ forskning (Thagaard, 2013). En måte å kontrollere gyldigheten på kan være å se etter en sammenheng i analysen (Jørgensen & Phillips, 1999), samtidig som det å vise til selve oppgaven slik at leseren kan se hvordan forskeren har utført studien, vil også være med på å vise forskningens gyldighet (Kvale & Brinkmann, 2009). Videre påpeker Jørgensen & Phillips (1999) at leseren skal gis mulighet til å evaluere prosessen i alle trinn. Oppgaven bør inneholde eksempler fra selve empirien, redegjørelser for fortolkningen som forbinder utdrag fra teksten med analytiske påstander (Jørgensen & Phillips, 1999). Ser en dette i forhold til min oppgaven, inneholder selve analysedelen i oppgaven empirisk data med diskusjon mot tidligere forskning og teori, og intervjuguiden ligger med som vedlegg.

6.4 Tanker om videre forskning

Masteroppgaven belyser som nevnt hvordan et utvalg utdanningsinstitusjoners strategier, planer og holdninger kan være med på å belyse forholdet mellom toppidrett og utdanning. Jeg har ikke funnet mange studier som ser på fenomenet toppidrett og utdanning sett fra institusjonenes side, da spesielt i Norge. Det var prat om hos noen av deltakerne at det skulle bli kartlagt på landsbasis hvordan tilretteleggingen for toppidrettsutøvere var på høyskolene i Norge (jamfør 2015), noe som er et interessant prosjekt.

Veiene videre med bakgrunn i denne masteroppgaven som jeg finner interessante kan være flere. For det første kunne det være interessant med en studie som inneholdt flere utdanningsinstitusjoner for å gi en mer gyldig data. I tillegg kunne man ha gjort studien slik at halvparten av institusjonene har avtale med Olympiatoppen og den andre

halvparten ikke. Det kunne også vært interessant å gjøre en større studie med å både ha intervjuer med utdanningsinstitusjonen og toppidrettsstudenten for få et enda grundigere innblikk i forholdet toppidrett og utdanning. Det kunne også vært en interessant å gjøre et studie som går på tvers av landegrensene, for å sammenligne det norske systemet for tilrettelegging av toppidrettsutøvere mot et system utenfor Norge.

Veiene videre er utallige, og det vil alltid være rom for mer forskning. Som nevnt tidligere i oppgaven er fenomenet toppidrett og utdanning et relativt nytt fenomen, hvor det vil utvikle seg videre i takt med samfunnet og til slutt kunne finne sin plass.

7. Referanser

- Aasland, G. (2011). Skjønn. *Store norske leksikon*. Hentet 7. mai 2015 fra <https://snl.no/skj%C3%B8nn>.
- Askeland, Ø. (2015). Kristiansen: - Olympiatoppen har for mye makt. *VG*. Hentet 4. mars 2015 fra <http://www.vg.no/sport/idrettspolitik/kristiansen-olympiatoppen-har-for-mye-makt/a/23393784/>
- Askildsen, C. E. M. (2012). *Toppidrett på videregående skole: På hvilken måte bidrar toppidrettslinjer på videregående skole til å skape en arena som fremmer elevenes erfaring av skolehverdagen som helhetlig og sammenhengende?* Masteroppgave ved Høgskolen i Oslo og Akershus.
- AthletesToBusiness(A2B). (2011). EU Guidelines on Dual Careers of Athletes: Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport. Hentet 6. Mars fra http://ec.europa.eu/sport/library/documents/dual-career-guidelines-final_en.pdf
- Christensen, M. K. & Sørensen, J. K. (2009). Sport or School?: Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review*, 15, 1, 115-133. doi: 10.1177/1356336X09105214.
- Christiansen, A. K. (2012). Toppidretsdebatten: - En hensynsløs kommentar. *VG*. Hentet 6. Mars 2014 fra <http://www.vg.no/sport/ski/langrenn/artikkel.php?artid=10046763>
- Christiansen, A. K. (2015). Kristoff har fått all makt. *VG*. Hentet 4. mars 2015 fra <http://www.vg.no/sport/sykkel/sykkel/kristoff-har-faatt-all-makt/a/23393900/>
- Cosh, S. & Tully, P. J. (2014). «All I have to do is pass»: A discursive analysis of student athletes talk about prioritizing sport to the detriment of education to overcome stressors encountered in combining elite sport and tertiary education. *Psychology of Sport and Exercise*, 15, 2, 180-189. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.psychsport.2013.10.015>
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dawn, A. (2014). A Study of the Relationship Between Elite Athletes' Educational Development and Sporting Performance. *The International Journal of the History of Sport*, 30, 4, 374-392. doi: 10.1080/09523367.2013.765723.
- Dawn, A. & Ian, H. (2010). Elite athletes and university education in Europe: a review of policy and practice in higher education in the European Union Member States. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2, 1, 25-47. doi: 10.1080/19406941003634024.
- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.

- Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). *The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior*. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Eide, K. A. (2012). *Toppfotballklubber og utdanning: En kvalitativ studie av hva som kjennetegner tippeligaklubber når det gjelder spillernes forberedelser til livet etter fotballkarrieren*. Masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Engelstad, F. (2005). *Hva er MAK*T. Oslo: Universitetsforlaget.
- Engelstad, E. U. (2012). *Kan læring planlegges? Arbeid med læreplaner – hva, hvordan, hvorfor?* (6.utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Foucault, M. (1980). *Power/Knowledge*. New York: Pantheon.
- Gentikow, B. (2005). *Hvordan utforsker man medieerfaringer?* Kristiansand: IJ-forlaget.
- Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hammer, S. (2001). Diskursbegrepet i sosiologisk relieff. *Sosiologi i dag*, 31 (4), 7-24.
- Herrebrøden, Ø. & Vesteng, C. (2011). Dommen fra halve Norge: Northug ikke et forbilde. *VG*. Hentet 4. Mai 2015 fra <http://www.vg.no/sport/langrenn/petter-northug/northug-ikke-et-forbilde/a/10028588/>.
- Hjorthol, L. M. (2012). Dei kombinerer utdanning med trening på toppnivå. *Forskning.no*. Hentet 24. april fra <http://www.forskning.no/artikler/2012/desember/341820>
- Imsen, G. (2010). *Lærerens verden: Innføring i generell didaktikk*. (4.utg). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jørgensen, M.W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Fredriksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lillemyr, O. F. (2007). *Motivasjon og selvforståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Løvli, C. (2014). *Læreres helseforståelser i kroppsøvningsfaget: En diskursanalyse av et utvalg kroppsøvningslæreres forståelser i ungdomsskolen*. Masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Maykut, P. (1994). *Beginning qualitative research: a philosophic and practical guide*. London: Falmer Press.
- Meyer, S., & Sirnes, T. (1999). *Normalitet og identitetsmakt i Norge*. Oslo: Ad Notam Gyldendal AS.

- Neumann, I. B. (2001). *Mening, materialitet, makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Neumann, C. B. & Neumann, I. B. (2012). *Forskeren i forskningsprosessen: En metodebok Thagaard (2013) om situering*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Neumann, B. I. & Steen-Johnsen, K. (Red.). (2009). *Meningen med idretten*. Oslo: Unipub AS.
- Norges idrettsforbund (2011 – 2015). *Idrettspolitisk dokument 2011-2015*. Hentet 22. mai 2015 fra <http://www.idrettsforbundet.no/om-nif/idrettspolitisk-dokument-2011-2015/>
- Oliversen, S. S. (2013). *Satsing på langrenn og utdanning: En kvalitativ studie av kombinasjonen satsing på langrenn og utdanning*. Masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole, Oslo.
- Olympiatoppen (2013a). *Helhetsmennesket: 24-timersutøveren*. Hentet 15. Mai 2015 fra http://www.olympiatoppen.no/fagomraader/ungeutovere/utviklingsfilosofi/utvikling_sfilosofi_gammel/page524.html
- Olympiatoppen (2013 b). Hva er toppidrett? (kapittel 2). I: Strategidokument 2013- 2018. Hentet 14. Mai 2015 fra http://www.olympiatoppen.no/om_olympiatoppen/organisasjon/strategi/page7920.html
- Olympiatoppen. (2013c). *Toppidrett og studier*. Hentet 24. Mars 2015 fra http://www.olympiatoppen.no/fagomraader/utdanning_og_karriere/toppidrettogs_tudier/page1614.html
- Regjeringen (2013). *Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet* (Sundvollen-rapport 7. oktober 2013). Hentet 8. mai 2015 fra <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/politisk-plattform/id743014/#kultur>.
- Scott, N., Baggio, R. & Cooper, C. 2008. *Network analysis and tourism: From theory to practice*. Clevedon, UK, Buffalo, NY: Channel View Publications.
- Statistisk sentralbyrå. (2014). *Befolkningens utdanningsnivå, 1. oktober 2013*. Hentet 23. mars 2015 fra <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv/aar/2014-06-19#content>
- Stormoen, S. E. (2012). Northug trener – vår å kombinere toppidrett og utdanning. VG. Hentet 6. Mars 2014 fra <http://www.vg.no/sport/ski/langrenn/artikkel.php?artid=10046715>
- Stortinget. (2008). Stortinget – Møte torsdag den 17.januar 2008 kl. 10. Sak nr. 5. Hentet 19. mai 2014 fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/publikasjoner/Referater/Stortinget/2007-2008/080117/5/>
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode*. (4.utg). Bergen: Fagbokforlaget.

Universitets- og høyskoleloven (2005). *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)*. Trådt i kraft 1. august 2005. Sist endret 1. januar 2015. Hentet 8. mai 2015 fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>.

Vesteng, C. (2014). Dette vil langrennsprofilene gjøre etter skikarrieren. *VG*. Hentet 5. mai 2015 fra <http://www.vg.no/sport/langrenn/langrenn/dette-vil-langrennsprofilene-gjoere-etter-skikarrieren/a/23329728/>.

Øen, A. (2012). *Tour de France som tv-underholdning: en narrativ analyse av TV 2s sykkelsetning*. Masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole, Oslo.

8. Vedlegg

Vedlegg 1: Tilbakemelding på melding om behandling om personopplysninger.

Vedlegg 2: Informasjonsskriv.

Vedlegg 3: Samtykkeerklæring.

Vedlegg 4: Intervjuguide.

Vedlegg 1:

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N 5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr: 985 321 884

Gunn Engelsrud
Seksjon for kroppøving og pedagogikk Norges idrettshøgskole
Postboks 4042, Ullevål stadion
0806 OSLO

Vår dato: 17.09.2014

Vår ref: 39788 / 3 / LT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 12.09.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>39788</i>	<i>Tilrettelegging for toppidrettsutøvere</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Norges idrettshøgskole, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Gunn Engelsrud</i>
<i>Student</i>	<i>Espen Antonsen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.07.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tlf: 55 58 33 77

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Espen Antonsen espen.antonsen@hotmail.com

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO NSD Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11 nsd@uio.no

TRONDHEIM NSD Norges teknisk naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47 73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ NSD SVI, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47 77 61 43 36. nsdmaa@svt.uit.no

Vedlegg 2:

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

"Tilrettelegging for toppidrettsutøvere"

Jeg, Espen Antonsen, er masterstudent ved Norges Idrettshøgskole under seksjonen for kroppsøving og pedagogikk, og holder nå på med min avsluttende masteroppgave.

Temaet for oppgaven omhandler tilretteleggingen for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av satsningen. Det jeg ønsker å undersøke nærmere, er hvordan institusjonenes ledere tenker og tilrettelegger for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idretten.

Problemstillingene jeg har utarbeidet er:

- *Hvilke strategier, planer og erfaringer har et utvalg utdanningsinstitusjoner for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning?*
- *Hvordan kan slike strategier, planer og erfaringer belyse om forholdet toppidrett og utdanning?*

Ved deltakelse i studien vil det innebære et intervju som totalt vil ta omtrent en time. Det vil også bli gjort en dokumentanalyse av institusjonens planer, lovverk og retningslinjer i forhold til tilrettelegging for toppidrettsutøvere. For at du som informant skal belastes minst mulig, vil det være opp til deg å bestemme tid og sted for intervjuet. Spørsmålene i intervjuet vil blant annet omhandle hva dere tenker om kombinasjonen toppidrett og utdanning, hva dere gjør for å tilrettelegge, hvor ansvaret ligger, etc. Det vil bli benyttet en båndopptaker under intervjuet og jeg som intervjuer vil notere noe underveis. Personopplysningene om deg vil bli behandlet konfidensielt, og det vil kun være meg, Espen Antonsen, og veileder Gunn Engelsrud som har tilgang til opplysninger om deg.

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Materialet vil bli behandlet konfidensielt, og enkeltpersoner skal så godt det lar seg gjøre ikke kunne bli gjenkjent i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2015.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med meg på telefonnummer 464 44 578, eller sende en epost til Espen.Antonsen@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder Gunn Engelsrud ved seksjonen for kroppsøving og pedagogikk på Norges Idrettshøgskole på telefonnummer 408 75 564, eller på epost til Gunn.Engelsrud@nih.no.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Med vennlig hilsen

Espen Antonsen

Masterstudent i idrettsvitenskap ved Norges Idrettshøgskole

Seksjonen for kroppsøving og pedagogikk

Tlf: 464 44 578

E-post: Espen.Antonsen@hotmail.com

Vedlegg 3:

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----
(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 4:

Oppstart	<ul style="list-style-type: none"> - Løs uformell prat - Informasjon om prosjektet - Min bakgrunn, og hvorfor jeg er så interessert (løs åpen prat).
Om person / institusjon	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jeg vil gjerne høre litt om deg selv og din bakgrunn? Kan du fortelle litt om deg selv og din bakgrunn? <ul style="list-style-type: none"> - <i>Utdanningsbakgrunn</i> - <i>Idrettsbakgrunn</i> 2. Jeg lurer nå innledningsvis på hvem (stilling) er det som i hovedsak bestemmer hvordan din institusjon skal tilrettelegge for toppidrett? <ul style="list-style-type: none"> - <i>Om det ikke er deg, hva føler du om det?(du som praktiserer).</i> 3. Opplever dere som institusjon, at det er et fokus utenfra at toppidrettsutøvere skal ta en utdanning? 4. ”Toppidrett defineres som trenings- og forberedelsesarbeid på linje med de beste i verden, avhengig av den enkelte idretts egenart og utbredelse. Arbeidet fører til jevnlig prestasjoner på internasjonalt toppnivå. Idretten er for disse utøverne en hovedbeskjeftigelse” <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hvordan ser dere på denne definisjonen?</i> - <i>Har dere egne definisjoner?</i> 5. Hva skal til for å få toppidrettsstatus ved din institusjon? 6. Jeg vil gjerne høre litt om hvordan dere tenker om den enkelte utøver? <ul style="list-style-type: none"> - <i>Samfunnets ansvar å «dyrke frem» utøvere?</i> - <i>Den enkeltes driv og karriere?</i> - <i>Hvilke begrunnelser og tanker om dette diskuteres ved din institusjon?</i> 7.
Statistikk / toppidrettsutøvere	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hva tenkes her om at de som satser tar en utdanning ved siden av? <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kan du reflektere litt rundt det?</i> 2. Har dere mange studenter med toppidrettsstatus? <ul style="list-style-type: none"> - <i>Statistikk?</i> 3. Har dere opplevd en økning i antall studenter som

	<p>søker og får innvilget toppidretts-status?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Tidsperspektiv, hvorfor/hvorfor ikke?</i> <p>4. Hvordan er fraværet hos toppidrettsstudentene?</p> <p>5. Fullfører mange utøvere utdanningen hos dere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Statistikk?</i>
Institusjonens tilrettelegging	<p>1. Hvordan vil du beskrive institusjonens forhold til toppidrett og utdanning?</p> <p>2. Dukker det ofte opp samtaler på møter angående tilrettelegging for toppidrettsutøvere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hvorfor / hvorfor ikke?</i> - <i>Hva blir diskutert?</i> <p>3. Har dere egne møter angående dette temaet?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hvorfor / hvorfor ikke?</i> <p>4. Hvordan legger dere til rette for at toppidrettsutøvere skal kunne ta en utdanning ved siden av idretten?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Planer, retningslinjer, lovverk, etc.</i> <p>5. Hvordan har dere arbeidet med planene for tilretteleggingen på utdanningsinstitusjonen (hvordan har dere kommet frem til planene, retningslinjene, lovverk, etc)?</p> <p>6. Opplever dere det som vanskelig å få planene ut i praksis?</p> <p>7. Når toppidrettsutøverne kompetansemålene tilstrekkelig?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Har du noen eksempler? Refleksjoner</i> <p>8. Hva er ditt inntrykk av hvordan utøverne bruker tiden i studiene? Har dere noen oversikt over dette?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Kan du si litt hvilke holdninger/tanker dere har til tidsbruk i studiet for toppidrettsutøvere?</i> <p>9. Hvor ligger ansvaret for å tilrettelegge slik at toppidrettsutøvere enklere skal kunne kombinere idrettskarrieren med forberedelser til en ny karriere?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Institusjonen? Individet? Regjeringa? Etc.</i> <p>10.</p>
Press/forventinger utenfra	<p>1. Opplever dere noe form for press/forventing utenfra om at dere skal tilrettelegge eller</p>

	<p>imøtekomme utøverne?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Media, utsagn fra utøvere/trenere, studentene, etc.</i> <p>2. I en studie gjort av Cosh og Tully (2014), opplevde de at utøvere hadde en holdning til utdanning som lød: «All I have to do is pass».</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hva tenker du/dere om dette?</i> - <i>Føler du at dere har opplevd dette?</i> - <i>Konkret eksempel?</i> <p>3. Det kan være et inntrykk fra andre studenter at de med toppidrettsstatus kommer lettere igjennom utdanningene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Hva tenker dere om det?</i> - <i>«Glir» de gjennom utdanningen?</i> - <i>Opplevd dette?</i> - <i>Konkret eksempel?</i>
Avslutning / Oppsummering	<p>1. Hva er deres største utfordringer når det kommer til det vi nå har snakket om?</p> <p>2. Er det noen områder rundt det vi har snakket om dere kan forbedre dere på/ arbeider med å forbedre dere på?</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Tre ting dere ser på dere selv som gode på, og tre ting dere kan bli bedre på.</i> <p>3. Hvordan tror dere toppidrettsstudentene opplever sin tid på deres utdanningsinstitusjon?</p> <p>4. Er det noe du vil legge til som jeg har oversett?</p>